

н 8168/Род. І. с. 2

БЮРІТЕСЯ - ГІБОРЕТЕ!

ЖИТТЯ

ОРГАН УКР. СОЦІАЛІСТИЧНОЇ МОЛОДІ.

ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ РУКОПИСУ.

Ч. 2. ПРАГА ТРАВЕНЬ 1924. РІК I.

ДЕНЬ ПРИСЯГИ СОЛІДАРНОСТИ.

Перший травень, день міжнародного единання працючих. В цей день працючі цілого світу подають собі братерські руки з дружнім привітом.

Перший травень - це день провірки міжнародної армії працючих, її сили й завзяття.

В цей день організовані працючі всіх народів, виходять карними лавами на вулицю демонструвати свою непереможну волю невпинної боротьби за визволення праці від капіталістичного визиску,

Десятки років пройшли з того часу, як працючі перший раз замаяли червоними прапорами в день першого травня. Рік річно міжнародня буржуазія розганяла й громила працючих демонстрантів.

І нині по десятках років міжнародня армія працючих не одоліла ще свого сильного й завзятого противника. І нині працючі маси кожного народу боруться невпинно проти ви-
зиску буржуазії. Їх боротьба є вправді звернена для досягнен-
ня одної мети - усунення ви-
зиску та поневолення одної лю-
дини другою, а заведення такого суспільного ладу, в котрій
не могли бути ні експлоатації ні гнету. Та в повсякден-
ній боротьбі не все мають працючі на увазі що останню свою
ціль. Боротьба працючих звернена звичайно за краще життя
нині, а тільки разом з тим збирають вони свої сиди й вишко-
люються до останньої рішальної розправи з капіталізмом.

Грудові маси ведуть боротьбу з буржуазією цеї краї-
ни де вони працюють й де їх безпосередно ви-
зискує капіта-
лізм. Їх боротьба проти своєї чи їм найближої буржуазії є
рівночасно й боротьбою проти буржуазії як такої, капіталу

взагалі, тому що ослаблення капіталізму на однім місці потягає за собою його бессилия також в другій країні. Але остаточне повалення капіталізму є можливе лише тоді, коли вести з ним бій будуть солідарно працючі всіх народів.

Перший травень, де той день в котрім працючі всіх народів присягають собі міжнародну солідарність праці.

Однак перший травень повинен бути не тільки днем, в котрім проявляється міжнародне братерство працючих, але він мусить бути й е торжественным святом, коли працючі святочно прирікають боротися не тільки за хвилеве поліпшення свого економічного положення, але й за усунення всякої вигиску й поневолення, за визволене нове суспільство, за соціальні зміни.

В невідрядних відносинах святкує український трудовий народ цього року цей великий день. З одного боку польська шляхта й буржуазія накинулась на нього вогнем і зелізом щоб зломити в народі силу й волю до дальнішої боротьби. Але мало того. Вона намагається ще й знищити трудових масах польського та українського народу віру в міжнародне братерство. Вона вщіпала польському робітництву отрую шовінізму та імперіалізму, бажання надвлади над сусідними народами, в тім числі й українським народом. Сумну роль слуг імперіалістичних відограє в Польщі ППС. — З другого боку в УСРР заведено комісародержавієм суб'єктивне свято першого травня, але український трудовий народ не має можливості використати своє поступання та самостійно рішати про своє життя. Йому не дають навіть спромоги виявити в якійнебудь формі проти нового соціального й національного гніту на Україні.

Тому українська соціалістична молодь маніфестує в цей великий день свята працючих свою волю, що вона ні на хвилю не кине боротьби за визволення українського трудового народу вважаючи його своїм основним соціалістичним постулатом. Українська соціалістична молодь закликає в цей день український трудовий народ до невпинної боротьби з польською шляхтою та московським комісарством.

Хай живе правдиве братерство працючих!

Хай живе українська соціальна революція!

Хай живе Самостійна, Незалежна, Соборна, Українська, Соціалістична Республіка!

ЩО ДЛЯТИ ?

Українство, здавши невдало іспит з підготовки до самостійного державного життя, опинилося сьогодня на тім самім приблизно місці, де було до революції. Українець-мужик вернув до плуга і корти, сільський інтелігент до сільської школи, читальні і крамниці - оставляючи місце в управлінні громадськими і державними справами комуністові і чекістові на Великій, а польському комісареві й старості на Малій Україні. Українець-інтелігент з міста, на якого в час революції падали головні обов'язки державного мужа /комісара, секретаря, міністра, дипломата, фінансіста, генерала і т.д./ вернув на своз місце учителя, адвоката, священика чи лікаря. Таку економічну та соціотехнічну зміну принесла з собою ліквідація української державності по обох боках Збруча. Віддаючи до певної міри дань матеріалістичному розумінню історії, це б-то визнанням, що вплив соціального й економічного положення людини на формування її душевного обличча, ми повинні освідомити собі ту психічну переміну, яку принесуть з собою найближчі роки, а може й десятки років, коли в положенні української нації не наступить якась рішуча зміна.

Українство відіпхнute від влади, загнане на село або в глуху провінцію, не виконуючи виших соціальних функцій, підпаде неминучо під вплив провінціональної психологии. Провінціональна психология, або по українськи "хутярство", виявляється перше всього в респекті, що йде "з великого світа", зі столиці, від держави, від міжнародної дипломатії. Тут нічого не значить, що це чужа держава, чужа дипломатія - все одно хутярний відноситься до неї з страхом і респектом, хочби по душі її й не має видів - бо він не розуміє тих всіх справ, він не розбігається в техніці цих річей, йому невідомі особи, мова, він чує, що якби прийшло по суті воювати на такім форум аргументами, то в ньому аргументів не найдеться, бо йому взагалі ця справа невідома. Мужик з серця ненавидить панську "хитру механіку", але воювати з нею не вміє; він свідомий своєї безпорадності - і таїть в своїй душі недовір'я до всього, щоб не вийшло від "панського світу".

Причина завше одна: свідомість своєї низькості, своєї не-підготовленості зрозуміти хитрість противника. Отже є ця етнічно-психічна риса українства, яку давно запримітили польські етнографи: - "pede jrzliwosc i nieuproszczenie"

raskiego chłopra". Вона не виявляє на зовні своєї правдивої суті: ненависті, вона бронірує себе панциром підозріння й недовірія до всього, що виходить від панського й жидівського світа, взагалі від світа більше освіченого та вище соціально поставленого.

Дійсний грунт цієї психольогії - свідомість своєї безпорадності у складних питаннях економіки та державного життя. Мужик і хуторянин ненавидить серцем, себ-то інстилктом, але не розуміє разумом і тому панцирує себе підозрінням до всього йому непонятисого. Деято з Поляків та Москалів вбачає в тім свередіну "хитрість" / "хитрий Малорос, "przebiegły kasin / та це непорозуміння, де не є жінка хитрість, а просто собі страх курки, яка не знає, відкіль на неї наскочить яструб.

В положенні мужика опинилася знову, після кількох років своїх державних змагань, своїх урядів, своєго війська, своєї дипломатії, - вся українська нація, Українець знову селянин і провінційський інтелігент, що найвище на підручному місці в якій большевицькій чи польській урядовій установі. Не віддаючи себе іллюзіям і утопіям, ми повинні тверезо і в повноті свідомостю предбачати, який з того буде психічний результат: вся маса верне в психольогію хуторянине, а та невеличка жінка державних урядовців, що попала в державну службу окупантських урядів - в 99% верне до психольогії "Тирольців Сходу", або Гулака Артемовського, тоб-то стане лояльними підданими окупантського державного апарату, вносячи цього духа розкладу й смерти в психольогію українського "громадянства".

Бо що таке "громадянство"? Це не вся людська громада, не міліані селяни, робітників і т.д., а тільки та частинка нації, що живе більше культурним життям і сяк так відгукується на громадські загально національні справи. Треба раз нарешті розшифрувати цього ідола, якому на ім'я "громадянство". Покажеться, що на приклад "галицьке громадянство" - це інтелігенція світська, попій деято з активнішими селянами. Ось там і все "громадянство", як соціольогічний тип!

Велика більшість цього "громадянства" живе з платні, яку отримує від чужо національної держави. Відкіля ці гроші беруться - це його не цікавить, воно розуміє, що, аби ці гроші отримати, треба бути лояльним громадянином річи Посполитої або СССР. "Не становлять від того

правила виїмку амі галицькі адвокати, бо й їх існування залежить в першій мірі від лояльного відношення до держави".

Наш аналіз находить близьку справедливість з становища галицької трудової партії до польської державності. Просто чудуватися треба тому поспіхові, з якими галицька інтелігенція поспішила після 14 березня 1923 року виявити своє лояльне відношення до Польщі в резолюції "Народного" Зізду Трудовиків. Люди не втамничи заходили в голову в чим річ, що так нагло з крикливих самостійників /статті Кривецького про "державу передовсім"! в "Ділі"/ зробилися польські угодовці? -- А дивлячись на справу під таким кутом, як цей, який ми засували, найдемо відразу розвязку мімої загадки: "матерія" заговорила. Розходилося про врятування на посадах тисячів родин урядовців і священиків! І даремно надіялися якоїнебудь зміни в найближчому часі в тій справі. Коли на разі "угодовство" затихло, так це тільки тому, що рука простягнута зі Львова до Варшави не була прийнята, а на старопольський бутний спосіб оділхнута, ще й висміяна. Та це не значить, що нездала "сделка" не може повторитися і що вчорашні "автономісті" /а в дійсності навіть не автономісти, а просто собі десперати/ не повторять своєї оферти завтра, післязавтра, при більші сприятливій концітурі.

Висновок такого стану речі" може бути тільки такий, що люди, які не є в духовому полоні пануючих на Україні ворожих сил, які ще можуть бути революціонерами - не можуть а навіть не повинні рахуватися з настроями й волею тої частини української інтелігенції, яка одержує платню від польського чи московського уряду. Така інтелігенція, говорючи правничим терміном, находитися в стані "морально-го примусу" і її настрої не можуть бути виразником бажань всієї величезної маси робітного сільського та міського люду, який не стоїть на державній службі. Соціалістичні партії на Україні же повинні вгамуватися за впливами серед такої інтелігенції; краще буде для них, коли вони будуть стояти в прямому звязку з селом, хочби навіть і вся уряднича, учительська й попівська частина нації стояла до них ворожо. Безпосередній звязок широкими масами і оборона їхніх інтересів буде підтримувати свіжого широ народного духа в цих партіях. Треба будувати свої власні економічні та культурні інституції, які дадуть хліб новій інтелігенції, незалежній від уряду.

Але на цьому справа не кінчается. Не тільки у відношенню до ворожої сили паде відпорна сила нації, не тільки морально терпить при цьому психіка нації; не менше грізною небезпекою являється ця обставина, що нація відсунена від влади, від складніших соціальних /економічних, політичних та культурних/ функцій, вернувшись до самої тільки чорної роботи, тратить можливість ширшого світогляду; вона не мати не своїх інженерів, адміністраторів, вчених, винахідників. В національних українських руках є, були й остануться дрібне хліборобство, дещо дрібного промислу, та й ще дещо з інтелігентських фахів: учительства, судової та політичної адміністрації, та церква. Ось і все. Все, що торкається більше складної суспільної роботи, робиться руками чужинців /торгівля, промисл, кредит, високе й середнє та фахове шкільництво, державна адміністрація і величезна більшість т.зв. вільних фахів/.

Годі замикати очі на ці сумні факти. Час тверезо глянути дійсності в вічі. Без підготовки великої кількості техніків у суспільного господарства, які ми в горі перечислили, навіть при можливім прихильному обороті в політиці – спроба будування своєї державності буде повторенням того, що вже раз було: однім провалом на всіх ділянках державного життя. Коли ми не зможемо мати людей з відповідним розумінням на пр. фінансових справ, будемо примушенні ставити на посаду міністра фінансів адвоката з малого провінціяльного містечка, /хочби й найшрійшого по своїм інтенціям/, тоді гаразду з такої роботи не буде. Повториться те, що ми пережили вже раз: хаос, безпорядки, дитиняче хазяйнування. Справа провалиться ще раз або й два рази. Самими гаслами та загальними ідеями, самор “любовю до України” не збудуємо держави. Обмежившись самор тільки “любовю до України”, по програмі “Укр.Скитальця”, або “Нового Часу” /як любити Україну? / можна по геройськи вмерти за Україну – а на ділі причинитися до її розвалу, коли це буде на пр. смерть в обороні гетьмана або поміщицького ладу. Okрім горячого темпераменту треба ще знання і практичного досвіду у веденні економіки, адміністрації, військовості на новітній демократичній підставі.

Конкретний приклад: Одна з перших проблем української державності, це справа аграрної реформи. Якщо в нас не буде заздалегідь готового плану, розробленого до по-дробиць, як найкраще розвязати цю не легку проблему, то ді селянство не похвалить таксі України. А не забуваймо,

що для маси, особливо національно не зовсім твердої, перше всього міродатними являються гospодарські питання.

Друга конкретність: проблема оподаткування селянства і звязана з тим проблема забезпечення державної каси грішми. Сюди теж належить і питання про міжнародні кредити та роль закордонного капіталу на Україні. Хто з "національних молодців" або й соціалістичної молоді студіє серіозно і систематично ці справи?

Таких прикладів можна називати богато. Де все питання, на які відповісти дати трудно, бо все, що й при добрій волі робиться в цьому напрямку гуртками й особами, з кочечності нашого положення носить характер ділетанства а то й аматерства. Велику, просто фундаментальну роботу в цьому напрямі повинні провести новоповсталі українські високі технічні та економічно-політичні факультети на наших високих школах. Треба тільки висловити побажання, щоби наша професура на тих школах не обмежувалася на виховуванні вузьких техніків фахівців, які будуть добрими службачими приватних фірм або окупантських держав, а виховувала ще й громадян; впоїла в їхні уми окрім знання техніки ще й велику провідну ідею, що знання де дается молодому поколінню з одною тільки метою: щоби воно вийшло на користь українському громадянству а в майбутності українській державі.

Щож робити для того, щоби ці сили не пропадали для України? Як взагалі підготувати скелет своєї державності?

Годі тут розвивати всю програму великої акції, яку треба провести в цьому напрямку. Ми обмежемося тільки на основних пунктах.

Рахуючися з істнучим станом річей, треба використовувати ті всі можливості, які є під Польщею та Росією.

Перша річ: економіка. Треба піднести матеріальний стан української етю графічної маси, селянства, робітника та інтелігента. Заснувати їх професійні спілки; боротися за кращу платню, за обмеження податків і т.д. Боротися всіма засобами проти рабунку землі шляхом колонізації. Захопити в свої руки всю економіку: не тільки хліборобство, а й торгівлю, а там згодом, при помочі кооперативного капіталу повести наступ на промисловість. Це програма на добрих кілька-десять років.

Друга річ: освітня й культурна справа, Рідна школа,

побудована на новочасних ліберальних основах, свої технічні й господарські школи, народні університети, освітні зізди, сітка читалень, курсів; добре редакторська просвітна преса, де друга ділянка діяльності.

Третя річ: участь в державно-громадській адміністрації. Добути в свої руки те що можна з публичних адміністративних функцій: громаду, повіт, коли можна і вигляди на успіх, сягнути ще й вище. Але завжди з однорічною метою: найти можливість ступати техніку ведення діла. Але це поле діяльності не сміє стати торговицю в роді бувшого австрійського парламенту.

Четверта річ: пропаганда остаточної цілі. Чи на економічному, чи на культурному полі, завжди треба мати одне на думці, що те все робиться не для цього моменту, а для майбутнього. Коли інтелігент піде на село і вчити ме людей як продавати селедці, то нехай йому стоять перед очима одна велика ідея, що те все потрібне для того, аби повстала Україна. Нація, яка мати ме Наполеонів або Леонідів а не вміти ме добре продавати оселедців або зорганізувати кооперативний банк, така нація не вдериться на поверхні життя 20-го століття,

Навіть під час найлотійшої війни не устає господарська та культурна творчість в запіллі. Не може устати, бо тоді забракнематеріальних та моральних засобів для війни.

Українська нація находитися в стадії війни. Вона не сміє зрешіс ні одного з воєнних засобів, починаючи від фізичної боротьби, а кінчаючи на економічно-культурній діяльності. Нема важніших і менше важніх функцій, всі однаково важні. Але всім мусить присвічувати ясна думка, для чого те все робиться!

Коли кооператор знати ме, що продаючи насіння чи роблячи масло, він підготовляє одно кільце до будучої державної машини трудової України, тоді він робити ме свою роботу з вогнем і посвятою! Тоді найдосконаліша праця набирає особливого смаку й доцільності. Українські фінанси й український "Наркомфін" мауть вирости з української кооперації.

Українське міністерство промисловості мусить вирости з лона співробітників українських профспілок.

Український "Наркомос" повинен вирости з української рідної школи; військова сила з гімнастичних та спортивних гуртів, дипломатія з преси та участі в міжнародних соціалістичних обєднаннях і т.д.

Глядім же, щоби це все було готове, коли надійде час!

А соромно буде, коли "демократична" українська нація почне щераз будувати державу так, як вже раз будувала її на західній Україні: з поміщицькою власністю, зі "секретаріатом віроісповідань", з шахрайствами та хабарництвом на кождім кроці. Або так, як будували її Наддніпрянці. з "прінціповим" антімілітаризмом з наївною вірою у все-російську демократію, з отаманією і махнівщиною як прінципом державного будівництва.

Студіймо т е х н і к у економічного, культурного та державного будівництва. А студіювання техніки окрильмо вірою у великий остаточний ідеал нового суспільства, вільного від національної то господарської кривди, від клерикального духа наших батьків.

Це не значить, що треба зречися нових зливів при першій пригожій ситуації! Без огляду на ступінь підготовки /по наміченому в горі програму/ українство мусить користатися зожною нагоди виступлення на міжнародне поле. Треба згори предбачати, що українству прийдеться провалитись ще не раз і може й не два. Все залежить від кількості сил і знання, яку воно виявить. З тим треба наперед погодитися. Та не треба забувати, що в нашему положенні навіть проганий бій посугує вперед українську справу! Де ми були в 1917. році, а де ми сьогодні! Впавши сто разів, не забудьмо встати на ноги сотий і перший раз!

К.П у ш к а р .

УКРАЇНСЬКА СЕЛЯНСЬКА ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ.

Українська визвольна боротьба, розпочата невеликою групою свідомих одиниць, була можливою завдяки втягнення до неї широких селянських мас. Цілий український рух набирав сили й могутності там, де його гасла наше селянство приймало за свої. Чим більше селянські делегати сходилися та зіздилися на наради та зізди, тим ясніше виявлялася воля їх виборців - українських селян. Нині

по семи роках переглядаючи події 1917-19.рр. приходиться сконстатувати, що найбільш яскравими моментами в будові української державності являються численні селянські зіїди на Великій Україні, великі й малі - Всеукраїнські, губерніальні, областні, повітові і т.д. Українська влада набула собі авторитету лише тоді, як селянство в численних резолюціях ясно й рішучо вжадало опертися на його волю і то в напрямі закріплення соціальних і національних заслуг революції.

Не маємо на думці наводити тут всю велич справ розвязаних селянськими зіїздами, ми обмежимося лише харектеристикою їх в двох словах. -- Воля українських селян була спрямована на скасування чужинецької неволі і то як по-літичної так і соціальної. Першою точкою тут стояла конфіскація нетрудових земель без викупу у дотеперішніх володарів тому, що обезземелення селянства штучно утворено шляхом насильних захватів і грабіжу з боку панів і було терпиме лише в умовах деспотії, диктатури й терору з боку поміщиків і капіталістів. Українська історія знає факти, коли цілі волости, повіти й навіть цілі області віддавались у власність поміщиків / Потоцький в Галичині / тоді як наші селяни перед тим / польським кайзлом / не знали поміщиків і були вільними господарями своїх земель. Так само Катерина ІІ. віддавала своїм прислужникам колисьні простори на Великій Україні. Однак потреба чи просто жадоба волі кеперестанно жила в народі й передавалася селянством з покоління в покоління; треба було лише слінного часу, щоби покривдені та визискувані маси кинулися на своїх ворогів і привернули собі землю й волю.

Тому селянство як і у всіх своїх попередніх відрухах на перший плян поставило домагання повороту йому землі. Цим домаганням трудове селянство одночасно надіялось осягнути дві ділі: направити заподіяну кривду й знищити своєго противника.

Обидва ці жадання були слушними і з боку державного будівництва - надзвичайно цільними. Лише тепер в світлі історичної правди приходиться ствердити, що невдачу в боротьбі ми в переважній часті завдачуюмо помилкам нашої влади, яка була непослідовною в своїх кроках супроти домагань селянства. Проволікання з конфіскатором землі вносило роздратування в селянські маси й відвіртало їх симпатії в чужий бік / тоді большевиків /; зменшувало запал до оборони своєї держави - бо не було надії в здійснення життєвих потреб безземельних, викликало природний гнів супроти

поміщиків та панів, що часто густо доводило до стихійних зворушень, в яких винищувалося не тільки цих п'явок, а й ціле майно, інвентар, культури, словом винищувалося /поміщицькі гнізда/, щоб до них у випадку невдачі революції не міг вернутися ніякий спадкоємець. Ця інтуїтивна прозорливість селянства знаходить своє оправдання в сучасній польській дійсності. Як відомо українсько-галицький уряд власними кулеметами сберігав польські посілості перед українськими селянами, а поміщики в більшості сиділи в своїх фільварках спокійно. З приходом польської влади вони зробилися фактичними царками над нашими селянами. Поминаючи всю повінь знушань, переслідувань, катування, доконаних над українським народом наїздниками, згадаємо лише польську земельну політику великих паків, які не то що не хочуть даром вернути землю українському населенню, не хочуть її віддати за громі, а навіть забереняють це своїми законами, спроваджуючи до Галичини колоністів.

Народня стихія відчувала тоді інтуїтивно, що краще було б якби ці "гнізда" були знищені, бо тоді не можна буде так твердо стати Польщею, де кождий фільварок р Галичині під орудою досвідченого й матеріально сильного провідника - поміщика, був фортецею польського державного апарату, колонізації та диктатури західно-европейської буржуазії. Не краще повелося і в Наддніпрянщині, де "державний комунізм" багнетами відбивав у селян бувші поміщицькі лятіфундії, щоб тепер насаджувати на них німецьких, італійських, американських та інших капіталістів,

Реальна основа селянського буття - це посідання землі, і так довго поки вона буде залишатись у чужих руках, буде потреба земельної революції, так довга, поки землю посідають московські, польські, попівські й прочі поміщики та колоністи на шкоду українського селянства й примусом влади посаджені, так довго є потреба запеклої боротьби з ними; і як довго незаспокоєні елементарні потреби трудових мас на українських землях, так довго є потреба організації фізичних, культурних і матеріальних сил для цієї боротьби.

Найбільше дошкуляє сучасне панування окупаційної влади на Україні /розуміємо на всіх етнографічних землях/ нашему трудовому, безземельному й малоземельному селянству. Воно менше всього має змогу пристосуватися до обставин а тому воно неминуче стане центральною силовою опорою в боротьбі за землю. Ця боротьба, що скупить в собі

селянство, або 85% українського народу, як і у всіх попередніх революціях буде одночасно боротьбою й других верств, бо ця боротьба нерозривно, й неподільно зв'язе всі інші проблеми національного й соціального визволення. Звідси виразно випливає необхідність великої й серіозної організації селянських мас, виховання їх класової свідомості провідників, накопичення матеріальних засобів і наречті скупченні волі в напрямі досягнення мети.

Українське селянство в процесі революції випробувало методи боротьби й знає, що покладатися може лише на власні сили. Воно дуже добре знає, що при спільному виступі всяка невдача, промах і проето зрада інших суспільних національно споріднених верств окошатиметься на його спині. А тому при всяких обставинах воно може й мусити опиратися виключно на власні сили, власну ідеологію, власних керманичів. Гіркий досвід привів до переконання, що лише та організація боротьби стане успішною, яка буде опиратися на класовій свідомості борців. З цих причин трудове селянство опреділило свій шлях через заснування власних професійних організацій - Селянських Спілок, обєднаних спільною метою та міцною волею до її досягнення.

Що до форми селянських професійних спілок та що до свого внутрішнього змісту, то вони дещо відмінні від професійних робітничих спілок, оскільки їх самий варстат праці - земля - є відмінний від фабричного станка. Селянські спілки на Україні почали творитися за першої російської революції 1905-6.рр., однак тоді вони були скоро здавлені.

Однак з моментом революції 1917. року живо відроджуються знов організації українського трудового селянства. Вже 6-7. квітня 1917. року відбувається візит діячів українського села, де були делегати від 18-ох місцевих спілок, котрій ухвалив негайно зорганізувати Центральну Спілку у всеукраїнському масштабі. Для цього визнано необхідним скликати Всеукраїнський Селянський Зізд а також обраво організаційний комітет. I-ший Всеукр. Сел. Зізд відбувається 10-16. червня 1917. року в присутності понад 1000 делегатів, ухвалює свою "конституцію", обирає центральні органи та розвязує всі головні професійні та національно-державні питання.

Аби довго не спинялися на основах селянської "конституції" +/ухваленої по докладу тов. І. Пугача, /укр. соц. рев., забитий в Київі в січні 1918. р./ в двох словах

+/Цікавих відсилаємо до "Української революції" П. Христика, том I., стор. 137.—

згадаємо про самі лише мотивита способи для переведення організації селянства на місцях. Про мотиви, говорить §1.: "забезпечити волю й землю українському народові може тільки саме пляномірно зорганіоване селянство." В цих коротких й ясних словах, визначається вся суть стремлінь й бажань цілого українського народу. Цей §1., не дивлячись на семирічну боротьбу все стойть на першому місці і все є актуальним як і в день його сформування. Клич за "землю й волю" залишається нині та певно ще довга залишиться боевим гаслом, що потягне за собою на барикади революції не одну сотню людей.

Про форму й способи організації, говорять наступні параграфи. Так §3. каже: "Формою організації українського селянства повинна бути селянська спілка." Нарешті в інших місцях говориться так: "В кожному селі повинен бути заснований /не менше, як з 5-и душ чоловіків і жінок/ комітет селянської спілки, вибраний на підставі всенародного, рівного, прямого й тайного голосування /§5./. Болостні комітети Сел. Сп. складаються з представників по одному на 200-а дорослих чоловіків і жінок, але не менше одного з села./§6./ Повітові ради селянських Депутатів складаються з -- представників від волости, по одному на 2000 дорослих чоловіків і жінок./§7./ Губерніяльна рада селянських Депутатів складається з представників повітових рад - по 5 від кожнього повіту./§8./ Нарешті, всеукраїнська рада селянських Депутатів складається з представників по 2-ох од кожнього повіту, вибраних повітовими селянськими зіздаами./§9./ Повітові, губерніяльні та всеукраїнські Ради селянських Депутатів вибирають свої виконавчі органи - повітові, губерніяльні та центральні комітети Української Сел. Спілки./§10./ В цих кількох стрічках лежить дійливий план, схема Української Сел. Спілки часів революції 1917-18. рр. Ця схема, проста в своїй суті, підходить й на съєгоднішній день та може бути легко застосована на всій території етнографічної України.

Щож до впливу Селянської Спілки на будову української держави, то він був незвичайно сильним, і коли провідники Укр. Сел. Сп. проявили були трохи більше рішучості, певно ціла державна машина перейшла була до рук трудових мас. Параграф 16. вище цитованої "конституції" говорить так; "Всі адміністративні, громадські й земські інституції, земельні, продовольчі та інші комітети, як технічні органи із зації, які обслуговують селянство, підлягають в своїй діяльності Радам Селянських Депутатів і комітетам Сел. Сп. /на своїй постепенності/, як виразникам волі трудового народу."

Тодішній Уряд Винниченка не пристав на це жадання українського селянства й не підпорядкував йому місцевих органів, керуючи ними з центра. Оскільком ці органи в більшості були залишені у спадщині від старого московського режиму, при слабих звязках з центром, продовжували свою московську політику й дуже богато шкодили українській державі. З другого боку Уряд, відсунувши нищі верстви від безпосередньої участі у владі, викликав до себе недовіря й тими перехилив симпатії на бік большевиків, що голосно тоді проклямували владу рад. Це домагання всеукраїнського селянського зізду характерне тим, що сформульовано жадання трудових верств в так зв. систему радянської влади. Цим параграфом 16. зроблено спробу до пристосування системи радянської влади до умов державного будівництва.

Коли довідалися про таку ухвалу селянства українські партії та всякі буржуазні групи й організації, то всі, крім Укр.Парт.Соц.Рев., що пропагувала й нині пропагує владу рад, накинулись на Селоспілку й перешкаджали перевести її в життя. Під напором "загальної опінії" керманичі Селоспілки подалися й не домагалися фактичної передачі місцевих органів влади під догляд Рад Селянських Депутатів.

Оцінюючи тепер поставу "загальної опінії" так як і керманичі в Селоспілки, мусимо назвати її дуже хибною. Очевидно ця хиба спричинилась до того, що ми в першому етапі боротьби були побіжені хоч і не з вини самого селянства. Щоб це не сталося в майбутньому, мусить селянство твердо стати на позицію своїх попередніх домагань, не відступаючи їх ні одній з інших соціальних груп. Селянство само мусить зайняти провідне становище, підпорядкувавши собі всі інші суспільні верстви.

Частина українського селянства, що в наслідок невдачної української визвольної боротьби, опинилось на еміграції в Чехословаччині, як бувші вояки Укр.Армії, по кількох роках обдурування його всякими великими й малими отаманами, ріжними диктаторами та "народними урядами", прийшло до переконання, що "забезпечити волю й землю може тільки саме селянство" і кіхто йому в тому не поможет. З почину кількох діячів з бувш. Центрального Комітету Селоспілки в осені 1922. року засновано було в Празі перший осередок для організації селянської спілки на еміграції. Цей осередок, що на початку складався з 2-3 десятків осіб, утворив головний організаційний комітет і розпочав заснування селянських спілок по всіх місцевостях, де була скупчена селянська еміграція. Організаційному комітетові

пощастилося добитися легалізації статута Укр.Сел.Спілки в ЧСР і з цього моменту українське селянство на еміграції дістало змогу обєднатись в свою організацію. 30.вересня 1923.року відбулися установчі збори цього товариства, які перевели вибір головних виконавчих органів і дали плян

діяльності на майбутнє. На установчих зборах було присутнimi 44 особи; ціла організація в цей час складалася з 7-ох місцевих організацій при 82-ох членах. Цим закінчився перший на пів легальний період діяльності Укр. Сел. Спілки на еміграції. Ново обрана Головна Рада /з 12 осіб/, що виділила з себе головний Комітет Спілки, провадить свою діяльність на основі затвердженого статуту вже 7 місяців. Організація за цей час зросла до 23 організацій при 1600 членах; засновано 7 шкіл з 444.учнями, в掌тувала 150 публичних лекцій на місцях, дала 5 вистав, приділила до чеських шкіл 42 учні, звязалась з українськими інститутами та установами як в краю так і в Америці.

Приглянемось уважно до широкої діяльності Укр.Сел. Спілки на еміграції то побачимо, що зроблена нею робота надзвичайно велика. При цьому треба відмітити знаменне явище, що Укр.Сел. еміграція ставиться надзвичайно прихильно до її праці а передовсім до культурно-освітньої. Велика жажда всебічного знання а зокрема фахової освіти, яку наше селянство виявляє, дає велике поле для діла прихильників селянству українській інтелігенції на еміграції. Зокрема є велика можливість нашій молоді розгорнути свою діяльність. Та на жаль в рядах Селоспілки відносно досить мало української інтелігенції. Українська молодь та інтелігенція, що вийшли з рядів селянства, мусять вернутися назад мусять прикладти своє знання безпосередна на користь українському селянству. Остання пора освідомити собі цей обов'язок супроти українського трудового народу, поки ще не пізно.

Я. Зозуля.

СЕЛЯНСТВО ЯК СОДІОЛЬНОГЧНА ПРОБЛЕМА.

Велика епоха суспільних змін, яку ми переживаємо від моменту світової війни, корінні переміни в людськім суспільстві на всіх ділянках життя та катастрофічні потря-

сення основ старого капіталістичного ладу - відкрили людству багато нових правд з області суспільного життя, дали можливість в перше перевести основну віві секцію людського суспільства та експериментально проаналізувати його хорій організм. Перед критичним оком суспільного дослідника у перше стала ціла маса нових явищ суспільних у їх найрічнородніших формах, повна велич механіки й людських мас та всі фактори людського поведення, які являються двигунами соціальних груп. Богато дечаго укритого в складнім суспільнім життю виступило в своїй повноті на поверхню житейського моря, багато суспільних правд, які із за обмеженості людського знання були легковажені або не доцінювані, знайшли свій яскравий вираз та призначення у людей. З другого боку невмоляма житевая дійсність безпощадно повалила багато старих пересудів, що були твором габінетних теоретиків. Живе, зелене, плодоносне дерево життя стало жеремом пізнання на місці сирої теорії.

І тому ця область людського знання, на долю якої припала тяжка задача пізнати суть людського суспільства, основні закони людського поведення та прослідити аналітику та механіку ріжних людських груп, щоб в сей способі дати наукове обґрунтування теорії суспільства, а яка звуться соціольгією, - маючи можливість користати з великої маси нових суспільних явищ та фактів, які мали місце протягом минувшого десятиліття, - находиться отсей час в стадії великої творчої праці та промошую людські думці шлях до нових правд опертих на зелізних законах людського буття. Факт цей великої ваги, бо на теоритичній соціольгії будується сеціольгія практична себто суспільна політика, яка на підставі пізнання суспільних законів є дороговказом для відвічальних провідників суспільних груп. На соціольгії повинна опиратись свідома, творча діяльність людських груп, що стремлять до узагавлення нового кращого життя, до поступу. Як лікар без знання анатомії та фізіольгії людського організму не є в стадії викрити причину хороби та її суть, так само й суспільний діяч не знаючи анатомії та механіки людського суспільства, мимо найкращої волі не буде в силі пізнати корінь суспільного лиха та дати добрий лік для видужання людства чи народу. Практичний політик буде мусів в будуччині тягнути всі консеквенції із незбитих соціольгічних законів та щойно пізnavши їх основно буде провадити як суспільний лікар свою практичну політику, опираючись на житеву дійсність може й неприємну йому із його субективного становиска. Апріорний метод утопічного хотіння мусить уступити місце дійсно науковому підходови до кождої суспільної проблеми, хоча за ціну відкинення своїх улюблених субективних пересудів. Догма в суспільних науках істнувати не може, вона є явищем реак-

ційним і хочби як високо заслужені люди її проголосили, критично думаюча людина з нею церемонитись не повинна.

Одною із найважніших проблем сучасного суспільного життя, яка в минувшім столітті не найща належного її освітлення в соціології а деякими теоретиками суспільної думки була навіть легковажена та кваліфікована як другорядна справа а яка у світовій війні та у великих соціальних революціях східної та середньої Європи нашла своє повне вияснення, - це т.зв. селянська або аграрна проблема.

Під селянською проблемою ми розуміємо увесь комплекс фактів, явищ та процесів, які звязані безпосередньо із життям основної та типічної суспільної групи села, яку ми називаємо трудовим селянством. Це основна та типічна група сільського населення у всіх країнах світа, яка у своєму історичному процесі мимо всіх пессимістичних предсказувань не улягла звіщення а противно і з кождим роком крішне та росте як позитивний чинник нового трудового суспільства. Ця суспільна група являється в цей час субектом та репрезентантом аграрної проблеми у всіх її явищах. Основним определенням трудового селянства як економічно соціальної категорії є слідуєчі моменти:

1. дрібне господарство сільське, яке провадиться для застакоення потреб селянина та його родини;

2. господарство провадиться працею самого селянина та його рідні, при чому не вживається чужої найманої праці;

3. дохід трудового селянина є його трудовим заробітком та його рідні, при чому розуміється й посторонній заробітак придбаний поза власним господарством злишними силами рідні.

До цієї типічної групи трудового селянства, що власними средствами продукції провадить своє господарство, належить безпосередньо й група сільського пролетаріату сего трудового безземельного селянства, та творить разом з трудовим малоземельним селянством одну солідарну сіціальну групу, яка є репрезентантом сучасного села. Трудове селянство - це по своїй чисельності та соціально-економічному значенню основна сила більшості країн Європи а в нас на Україні вона творить понад 90% всього населення. Тому лише ця суспільна група: трудове селянство, що являється усією аграрної проблеми з усіми її сторінками та явищами та яка в своїм теперішнім виді буде безумовно ще довго існувати маючи сильні завдання на свій розвиток, - буде предметом наших міркувань в отцій статті.

В розумінні селянської проблеми входить в першій мірі характерний признак трудового селянства як представника цеї основної області народного господарства, що зветься сіль-

съким господарством, себто економічна база селянства, у відріжненню від області промислової продукції, яка має свої специфічні та зовсім окремі характерні цікви. До цих особливих рис сільського господарства як певного технічного процесу, в розуміння селянської проблеми входить і економічно організаційна справа сучасного трудового селянства, себто пізнання законів сільської господарської економіки в її типічній формі: дрібного селянського господарства. Тут належить заважити, що жерелом пізнання та зрозуміння народного господарства взагалі не є обсервація промислової продукції та її розвитку, як це до тепер на жаль робиться, - а противно; як найдокладніша аналіза та вивчення сільської господарської продукції та економіки. Тому й соціалізм як теоритична і практична проблема, коли не хоче повиснути у воздухі, мусить опиратися на раціональній та щасливій розвязці аграрної проблеми, яка є основою та суть практичної та теоретичної економії. Аграрно-економічну справу та її тенденції можна зрозуміти лише глубоким простудіванням самого сільського господарства, його спеціфічного характеру та головних галузей його практичної діяльності. Помилкові погляди на тенденцію розвитку сільського господарства, які так фатальну роль відіграли в соціалістичній літературі, полягають в першій мірі на незнанні сільського господарства.

Далішим важним моментом, що входить в рамці селянської проблеми, - є определення трудового селянства як соціально-економічної категорії,

його класового обличча, відношення до інших суспільних груп та його ролі в історичному розвитку людського суспільства, в сучасному капіталістичному ладі та в творчості будучого трудового суспільства.

З тим совпадає і дослідження трудового селянства як психолого-культурного типу, що витворився при орігінальних умовах сільського життя, в особливій природній обстановці; цей спеціфічний селянський культурний тип у своїх характерних признаках виступає незвичайно яскраво на фоні сучасного суспільного життя та є творцем нових культурних цінностей та здорових елементів людської культури взагалі та кожного народа зокрема. І тому трудове селянство, як певний культурно-психологічний тип вимагає докладного обслідування.

При підході до розвязки селянської справи треба мати все на увазі якраз спеціфічні особливості селянської культури духової та групової психіології, яка грає першорядну роль в рішенню усіх справ, що торкаються селянства.

Підчеркнути ще треба національний момент, якого головним носієм завжди було і є трудове селянство, а який у селянства поневоленої нації надзвичайну грає роль визвольно-творчої сили. Доказом цього вся українська революція та хочби послідні заяви московських большевиків відносно українізації, які її вважають певною культурною справою укр. селянства, що неминуче мусить бути заспокоена во імя удержання большевицької влади на Україні; а Троцький так і заявляє: "національна ідеологія для селянства фактор величезного значення". На основі вище сказаного, вага культурно-психологічного моменту в трудового селянства, його ідейного обличчя в загальному комплексі селянської проблеми, повинна бути кожному зрозумілою.

Дуже серіозним моментом в області селянської проблеми являється момент політичний, себто факт виявлення свідомої організованої волі трудового селянства, здібності керування державою та рішення про свою долю во імя своїх інтересів. Проблема настільки вже дозріла, що являється сьогодні справою першорядні ваги для трудового селянства. Воно вступило вже у своїй масі на арену політичного життя й з пасивних глядачів стало майже в усіх країнах світом, активною політичною силою. Всякі заклики та міркування про політичну нейтралізацію трудового селянства є знова спробою нехтування дійсного життя та реальних фактів над якими не можна переходити до поряду днівного.

Селянська справа повинна бути трактована не лише зі становиска окремої нації з окрема але також у всесвітньому розмірі. Тут в першій мірі кидаеться в очі деяке розмежування країв по своєму більшому або меншому селянському характері. З одної сторони промислові країни імперіалістичних метрополій, з другої сторони аграрні країни як колоніяльні периферії. В цей спосіб центр тяжості перенісся із рамок окремої країни у всесвітні відносини де виросла нова грандіозна соціальна проблема, антагонізм промислових та хліборобських країн. У міжнародному житті виступає селянство як яскравий тип ладського поступу, як носій нової трудової культури та нового справедливого, суспільного ладу.

Крім начеркнених лише коротенько деяких основних моментів, що складають т.зв. селянське питання, ми бачимо в селянському житті цілу масу найріжнородніших явищ та проблем із яких кожде з окрема є важкою частиною порушеної нами справи. Всі вони зібрані систематично та на-

укою оброблені складають селянську або аграрну проблему, яка в особі своєго субекта, трудового селянства, творить цю область соціольогії, которую можна би назвати соціольогією села.

Належить зазначити, що селянська проблема не стала майже нігде в її повній ширині, вона не вичерпувалась дослідниками в її типовій формі в цілісні обсягі фактів та явищ, які творять її суть. Лише доривочно і то під кутом погляду деяких цілей практичної політики, теоретики аграрної справи несистематично та без глибшого всестороннього обґрунтування виривали лише окремі менше чи більше важні сторінки селянської чи аграрної проблеми, не звертаючи уваги на весь її богатий комплекс різних явищ та фактів. Крім цього ціла маса грубих та несправданих помилок, яких допустилися численні соціалістичні теоретики розглядаючи її справу догматично та апріорно. Вони заштучали її до цеї ступені, що приходиться ствердити дуже невідрадний факт, що коли інші ділянки суспільного життя мають основне освітлення та наукове обґрунтування, то селянська справа находитися ще й нині в стадії розробки та помалу вилічується від сколястичного її трактування. І те чого не виконали довголітні студії вчених соціольогів, економістів, соціальних психольогів і ін. протягом минувшого століття, це стало здобутком якраз сучасного великого катаклізуму війни та революції, в яких кріаво випробовано й стверджено в першій мірі величезну вагу селянської проблеми для окремих народів та людства взагалі. З другого боку на реальнім житевім досвіді починає творитися дійсна наукова селянська теорія або соціольогія села, причім приходиться зважити, що є це одна із найтяжіших серед усіх суспільних проблем. Доказом цього можуть бути ці великі перешкоди, які приходиться поборювати при практичному переведенні земельної реформи майже у всіх країнах Європи. Тяжка проблема уздоровлення всього сучасного народного господарства кожного народу мусить починатися від розумного вирішення всеї селянської справи, бо корінь суспільних недемагань міститься в такій чи іншій її розвязці. Всі галузі народного господарства, їх розвиток і існування залежать в першій мірі від неї. В аграрній справі міститься розвязка усієї соціальної проблеми. Ті значення лежить головно в самім характері сільської господарської продукції, витворювання средств поживи, а по друге в чисельній силі трудового селянства та цій величезній більшості населення, яке воно творить в переважаючій частині європейських країн.

Наслідки обективно необґрунтованого вирішення селянської справи показалися найбільше в революціях, що відбувалися на нашіх очах в середній та східній Європі. Невміле керування аграрною справою та нерозумне відношення до селянства було там завсігди причиною серйозних суспільних потрясень. Бувший мадярський народний комісар, економіст, Варга пише: "найтіжою проблемою пролетарської диктатури є аграрне питання, в зміслі економічнім і політичнім"; а другий мадярський комісар Кунфі, заявляє: "агарне питання вицвигнуло з одного боку диктатуру пролетаріату, а з другого знова боку спричинило внутрішній розвал диктатури". Інтересне, що оба вони марксісти, які ще до революції ігнорували теорію селянської проблеми й уважали її другорядною справою тепер по краху большевицької революції на Мадярщині мусить заявити отсю нову правду, котрої давніше не хотіли знати. Теж саме й на Сході Європи. Великі українська й расійська революції, не були в соціальнім розумінні нічим іншим, як великим зливом селянських мас, були аграрними революціями, які ще до нині не закінчилися, а продовжуються спорадичними селянськими повстаннями. Причина цих повстань лежить в нерациональному вирішенню аграрної проблеми, опертого не реальній дійсності та житівій потребі а на догмі агоріліх фанатиків. Аграрний характер східноєвропейської революції ясно підкреслив величезне значення та вагу селянської справи не лише для місцевих відносин а для всього світу, який коробливо корчиться у своїй тяжкій господарській крізі. І доки селянська проблема не буде основною полагодженою в усій ширині в Росії та на Україні, доти буде Європа хворіти та дегенеруватися. З другої сторони аграрна революція на Сході Європи ще раз виказала великі труднощі вирішення цієї проблеми при її незнанні та неузгодненні в цілій повноті усіх її сторінок. Та кольосальний досвід минулих літ, маса фактичного матеріалу, експериментальна аналіза селянської справи в огні великої революції, дасть нам запоруку, що наукове дослідження селянської проблеми в цей час, дозвалить нам прийти до пізнання дійсної обективної правди.

Рішальче значення селянської справи в нашу епоху, признали вже всі, призвав це й старий ортодоксальний марксист Otto Bauer у своїй статті "Аграрна політика", в якій він з жалем сповідається зі свого марксівського заблуждення в цій справі та висказує своє невдоволення,

що в соціалізмі під впливом англійських та німецьких відносин покладав так великі надії виключна на індустріальний пролетаріат. Він говорить: "Соціалізм присвячував питанням селянського господарства далеко менше уваги чим індустріального пролетаріату. Аграрне питання було для нього не більше, як одною проблемою поруч із богатством іншими. Але досвід революційних років, починачи від 1917. року віразно показав нам центральне значення цеї проблеми." /Далі буде./

Есер.

ЛІВЕ Й ПРАВЕ КРИЛО УКР. РАД. ПАРТІІ.

Від празької групи членів УРП /ліва течія/ одержали ми заяву до Головної Управи УРП у Львові з проханням о поміщення в нашім органі. Виконуючи це радо, позовимо собі зробити декілька заміток, вказати на деякі моменти незатронуті в їхній заяви.

Поділяючи в основі всі головні думки заяви, хотілиби ми звернути увагу й на сам факт подачі цеї заяви. З неї бачимо, що рядові члени УРП реагують на починання партійного проводу й не дозволяють йому робити вчинків, що на їх думку є зайвими, ба шкідливими не лише для радикальної партії але в першу чергу для українських працюючих людей. Заява, хоч вона має деякі слабкі свої сторінки /нерішучий тон, невисвітлення минулого партії/, являється додатним явищем українського політичного життя, вже хочби з цього приводу, що говорить молодь стараючися всесіла охопити визвольну проблему укр. труд. народу з революційно-соціалістичної точки погляду. Радіємо тим більше, що для нас соціалістів народників являється відрядним явищем, що думки Драгоманова, Павлика й Франка находять чим раз то більше прихильників в УРП, якої все світле минуле звязане з цими славними іменами. Треба було аж кілька років крівавих змагань українського працючого народу, в часи останньої української революції, щоби тепер остаточно українські люди західних земель почали додумуватися до цеї єдиної істини: українська нація, укр. труд. народ позбудеться всякої неволі, визволиться політичної соціаліально ліше соціалістичної революційними методами.

Не можуть чи не хочуть зрозуміти цеї правди хиба ті, що не бачають добра своєму працючому народові, або ці, що закостеніли в своїх думках та не бачать руху й змагань трудових мас, не чуяТЬ волі робітного народу.

Це повинні би як не розуміти, то хоч відчути люди, що звуть себе соціялістами. Тут маємо на думці тих галицьких "радикалів", до котрих спрямована заява празької групи УРП. Більшість видних членів, провідників УРП по своїм вчинкам, по своїм способам думання нічим не ріжниться від єндеків чи фашистів, хиба може тим, що "одні з них дурніші а другі мудрійші" як казав Л. Бачинський про трудовиків. Це більшість УРП нарушується всякі навіть найпримітивніші соціялістичні принципи. Прикладів на це так багато що й не перелічиш, бо все минуле УРП від 1914. року аж до березня 1923. року це один на сміх над її соціялістичною ідеологією, програмою й радикальною тактикою.

Нині УРП, по кількох роках сну, що видавався декому вже смертельним сном, пробудилася і з кождим днем зачинає завойовувати втрачені посади в народній масі. Це очевидно заслуга цих кільканадцять молодих її членів, що вили в неї обновлений дух соціалізму. Рух цей збудив теж і старих радикальних "ветеранів". Вони стратили були вже давно охочу активно працювати в радикальній партії, однак не зрешили ще бажання називати її "своєю". Нам здається, що лише слабими ще силами але ідейного, молодшого, активного, революційно-соціялістичного елементу можна пояснити цей факт, що всякі Бачинські, Макухи і др. - справжні єндеки по психологии в своєму думанні - до нині ще представляють партію на зовні.

Наша думка й віримо що вона правильна, в справі будуччини УРП є така: Всім товаришам радикалам, котрі почують себе соціялістами й хочуть по соціялістичному поступати, необхідно різко відмежуватися від правого крила радикалів. Ми не радимо вправді їм відразу рвати організаційних зв'язків з УРП, ми лише думаємо, що соціялісти радикали не сміють допустити до цього, щоби слово радикал стало на сміхом: може партія бути і слаба, але мусить бути такою, що вона має програму на те, щоби її придергуватися, після неї поступати, а не ліш пра людське око. Соціялісти радикали повинні би для того утворити формально ліву фракцію в УРП, щоби народ міг розріжняти на ділі дійсних радикалів соціялістів від "радикалів" толку Л. Бачинського. Цій лівій, соціялістично-радикальній фракції прийшлося боротися за очищення УРП від всіх опортуністичних елементів. - Ред.

До Головної Управи Української Радикальної Партиї у Львові, Групи членів УРП в Празі.

З А Я В А .

Сучасне катастрофальне положення українського народу, військова окупація українських земель, глибока руїна всього нашого політичного та суспільного життя, загальна заневіра українського суспільства в свої сили, це ті факти, які від моменту краху української революції мусів мати на увазі кожний свідомий член нашої суспільності та вдумавшись в них, проаналізувавши їх причини, мусів шукати розвязки та намітити шляхи для дальшої праці. Ми члени пражської групи УРП перебувалище в краю, по основнім розгляді перспектив нашого майбутнього, прийшли до переконання, що вихід зі сучасного положення можливий шляхом організації політичної партії, яка була виявленням волі реальних інтересів українського трудового народу та якаб непохитно і витревало, збираючи під свій прапор широкі маси українських працюючих людей, сміло повела зарганізовану українську масу вперед на основі своєї ясної та на досвіді української революції збудованої програми.

Однокою партією, яка змогла вповні відповісти повищим вимогам, що мала в своїй програмі найздоровійші думки про шлях нашого визволення, є на українських західних землях, УРП, якої основні ідеї та глибоко продумані Драгомановим, можуть бути одним дорожевказом для сучасного українського покоління,

Зрозумівши це, ми з глибоким переконанням та з найкращими бажаннями вступили в УРП, щоби своєю активною участю, по всім своїм силам, працювати над збудуванням поважної, здисциплінованої й ідейно вишколеної відновленої УРП, будучи певними, що єдино наша партія має своє моральне оправдання бути виразником дійсної волі українських працюючих мас та правильно провадити їх по шляху визвольної боротьби радикально соціалістичними методами. Протягом минувшого року ми пильно стежили за ідейним та організаційним життям нашої партії в краї, приймаючи рівночасно живу участь в політичнім та ідейнім житті за кордоном та з великою радостю почувавасямо до обв'язку на цім місці зазначити, що наша партія по двігім животінні почала жити новим життям, що вкороткім відносно часі вступив в неї новий, молодий дух країні минувшині часів Драгоманова, Павлика й Франка, що партія наша хоч слаба ще квантитативно найшла вкінці свій твердий ґрунт та довіря мас.

Не лише в Галичині аде й усюди де живуть українські люди та думаютъ широ прикласти руки до справи соціального й національного визволення нашого трудового народу, пішов зворот на краще. Партийні гурти критично розглядають недавно минулу нашу поразку, безмилосердно виказують навіть свої власні похибки, що їх вони допустилися в час революційної боротьби українського народу, та шукають шляху, який вівби до побідного рішучого бору українські трудові маси до визволення. Прямо ударяла й ударяє ця схожість думок в програмі й тактиці, яка виявлялася в публікаціях навченої гірким революційним досвідом української партії саціялістів революціонерів з одного боку та в українських робітничих органах преси в Америці /Укр.Громада, Народня Воля і т.д./. Так нам стало очевидним, що шлях, на який повернула УРП е зовсім правильний, що ним треба йти послідовно, ведучи українські трудові маси в останню рішучу боротьбу. Ми є свідками творення обновленої української суспільної думки, в якім наша партія прийдеться відіграти головну роль. Спільність радикально соціалістичної ідеології, одностайність тактики та едина мета близьких нам партій чи груп, є зандатком відроджені драгоманівської ідеї на всіх українських землях.

Будучи свідками ідейного та організаційного відродження нашої партії, ми рівночасно пильно інтересувалися й відношенням УРП до других українських партій і груп. І тут нам приходиться ствердити, що в посліднім році наша партія занимала в цій справі правильне становище, коли безкомпромісно та самостійно провадила свою політичну працю не оглядаячись на прочі партійні групи галицької інтелігенції. Ми вірили, що воно й так є, бо ж це був льогічний висновок сучасного політичного положення української нації. Ми вірили - й ця віра - давала нам можливість, відпирати численні напади ворогів намої партії, які поширювали вістки про зрадництво УРП своїй ідеології, своїй політичній програмі. Та події останніх днів принесли з собою несподіванки, які примушують нас основно призадуматись над майбутнім намої партії, в першій мірі над майбутніми успіхами визвольної боротьби українського працючого люду, що його зобовязана вона провести "побідний кінцевий бій". Орган нашої партії "Громадський Голос" в числі 9. ц.р. приносить вістку зі Станіславова про міжпартійну нараду, яка відбулася там 17. II. при участі представників УРП, трудовиків, загравців і незалежної робітничої групи. Ціль конференції:

вибраних політичних угруповань для спільної політичної акції. Туманні резолюції винесені на тій конференції не давали нам можливості розшифрувати, до якої саме політичної акції потрібне отсє обеднання - для якої саме політичної, культурної та економічної праці має служити. Канцелярія "Нар. Оборони" - для чого провінціальне українське громадянство, "очікувало вістки зі Львова, чи утворено там нарешті центральну установу" /міжпартійну верховну раду/.

Ця замітка в нашім органі нас затрівожила, бо вона вказувала нам, що в нашій партії - не прийнялася ще очевидно у всіх членів думка, про недоцільність таких починів і хоч вона поміщена була в партійному органі без ніяких вказівок на це як ставиться до цього кроку наших станіславівських товаришів, редакція органу згідно з секретаріят партії чи краще її головна управа, ми склонні були вірити, що це вийшло якесь непорозуміння. Ми знали, що 2.III. ц.р. - має зійтись головна управа й були певні в цьому, що вона определить своє відношення до цієї події. Ми твердо вірили, що вона не віддається гіпнозові, "єдиного фронту", що вона зважить всі моменти, які складаються на картину таких фантомів, як спілка з партіями й групами, що йдуть діяметрально різними від нашої партії шляхами.

І головна управа оказалася своє важне слово. Гром. Голос ч. 10. дає нам відповідь на вище поставлені питання. Головна управа акцептувала все становище станіславівської конференції, прияла цілковито її позиції за свої. Занепокоєне провінціальне українське громадянство почуло голос центра. Воно почуло про "обеднання" з іншими партіями західних земель. "Е провінція! А щож головна управа? Не вже головна управа УРП не бачить і не знає, хто такий, з ким вона обеднується "для ділової праці"? Головна управа УРП не читала органів груп, з котрими вона хоче оживлювати "загально національне життя"?

Хто ж вони такі, ті, з котрими наша партія хоче йти спільним шляхом?

"Незалежна група трудової партії", група політичної інтелігенції, котра так само як і колишній провід трудової партії готова на польське шахрайство у варшавськім соймі; група, котра ставиться найбірьш ворохом до всякої думки не то про соціально революційну боротьбу, але й про соціальні

реформи; де та сама група, котра ще до тепер ходить в хвості зкравованої сменоважовської політики диктатури.

"Політична група Заграви". Тут нам, признаємося, тяжко з дива вийти, коли читаемо, що і з цією групою прийдеться нашій партії творити якийсь "безпартійний орган". Це та група, котрої орган висміває й що дня обкидає болотом всі прінципи демократії народоправства, поступу, соціалізму! Група, котра проповідує ідею фашістичної диктатури, за котрою лише йдуть "Фенріхи", яким прийшлося під час війни диктаторствувати. Це група, котра поки що потребувала громадсько політичної легітімакії, що з нею можна українській суспільності говорити а що мала її легітімувати наша партія.

Неваже ГУП-УРП не бачить, що тут йде цим групам цілком не о загально національні інтереси - визвольну боротьбу укр.труд.народу, а о супер партійні інтереси цих груп? Хибаж не видно, що ці групи можуть лише тоді розвиватися, коли політичне життя опиняється в багні - в мерзости запущення? Що проповідуваній міжпартійний мир веде до квасизму, котрий шкодить лише загально національному духові боротьби?

А яку обективну користь може принести таке обеднання українському трудовому народові західних земель? Ніякої! Зтемнить цераз його політичу й класову свідомість, приведе його до зневіри в партію, котра мала стати авангардом у його визвольній борні й кине його в обійми трудовицьких гасителів духа або фашисто-комуністів. Такої шкеди укр.труд.народові робити не сміє! Наша партія зробила страшну непоправну похибку, коли в революційному вогні українського народу західних земель пішла за трудозицько зрадницьким опортуізмом і через це мусить другий раз таких похибок вистерігатися. Коли історія взагалі може нас чомусь навчити, тоді вона показує нам незбитими фактами, що таке обеднання, яке настутило зараз, приносить користь реакційно опортуїстичним групам. Неваже не було протягом кількох років такого, навіть ширшого обеднання партій на західних землях, неваже не було "ділових канцелярій", і т.д.? А що з того вийшло? Приспання свідомості трудового народу, гашення його рев. духа, затрачення основної політичної лінії, багно й крах! Гіркий досвід останніх літ вчить нас, що з трудовиками, якби вони селі не назвали, й з донцівцями, нам не має спільного шляху, як що хочуть вони обеднуватися з нашою партією, то мусять стати на її основній позіції

соц.нац. визвольної боротьби, в противному разі наша партія опускає труд.народ і йде знов в хвості донецько-евенської крутанини.

З другої сторони не ясна нам і мета, для якої управа УРП постановила приступити до утворення ділового політичного центру спільно із згаданими партіями? Яку саме конкретну народно-працю думку переводити наша партія в отсім новім обєднанні? В загалі не ясні нам мотиви, якими руководилася управа в цій справі. В звіті з засідання головної управи УРП з дня 2.марта ми читаемо слідучу аргументацію: "в цілі оживлення просвітності та економічної праці цілого краю та в виду змагаючого наступу на всі ділянки загально національного життя рішила головна управа УРП приступити до утворення "діловової народної канцелярії" /далі сконфісковано центр/". І з наведеного тексту постанови виходить, що безпосереднім товчком до утворення міжпартийного центру є невідрадне положення нашого народу на західних землях України під час польського терору, яке проявляється в занепаді культурного та економічного українського життя. Справа виглядає так, що йде нібито лише про обєднання на просвітній та економічній ділянці нашого життя, сильно загрожених ворожим наступом. На нашу думку, обєднання міжпартийне являється досить проблематичної вартості та в невеликій мірі зможе справу посунути вперед, бо як нам відомо сучасний момент усі партії в Галичині та Волині беруть активну участь в організації просвітного та економічного життя на теренах обсягів їх діяльності, та одноцільно є згідно йдуть праці в цім напрямі. Що більше - в культурних та економічних організаціях не має ніяких поважливих терп' міжпартийних, які б роботу паралізували а противно ми бачимо тут участь осіб, що належать до всіх партій, - що й виходить з програми та інтересів всіх партій, що виконують практично свою мінімальну програму в сучасних обставинах. Фактично вже є істнують такі міжпартийні центри культурно-економічних організацій зі свідомою та ясною метою боротись проти ворожого наступу, - як Просвіта, УПТ, центральна кооперативна організація, Український Університет, професійно-культурні загально національні секції студентів, учителів, жіночства і т.д. Центри ці, як продукт довголітньої національно-культурної боротьби, зорганізовані по методу спеціалізації роботи, та суспільного поділу праці, як сказано, є фактично міжпартийними, загально національними організаціями,

в яких роля поодиноких партій в даний момент повинна полягати на чесній та творчій конкуренції а в період істинного польського терору поодинокі партії мають може одиночку можливість примінити свою легальну роботу. Отже нам ясно, що в культурно економічних справах на західних землях фактично існує міжпартійне обєднання і то у формі природній, себто такій, яку створив сам розвиток нашого народного життя й не має труму потреби творити її нового штучного міжпартійного органу, — мовляв, в цілі оживлення просвітньої й культурної праці". Коли провідники поодиноких партій не є вдоволені малою інтенсивністю праці наших культурних та економічних інституцій краю, — то конвентикль партійних лідерів ту bogato не може, та не притягне за вуха безідейної та лінивої рутенської інтелігенції до праці для народу. Тут якраз на нашу думку відкривається поле для УРП, яка в першу чергу має зорганізувати кадри свідомих селянських провідників, чк будівничих своєї власної долі, — пятнувати інгерцію патріотичної інтелігенції, відкривати її гміль а рівночасно своєю активною роботою здобувати позиції нашій ідеї та крок за кроком перебрати в свої руки керовництво культурного та економічного життя нашого народу. Ми переконані, що управа нашої партії поділяє нашу думку про цю справу й тому, ми більше над цим не спилюємося.

Недоговорений зміст постанов головної управи став яснішим, коли взяти на увагу статтю в органі партії з дня 1 березня 1924 року ч. 9. під наголовком: "Міжпартійний з'їзд в Станіславові", із згаданої статті, згідно поданих там станіславівських резолюцій пробивається на зверх дійсна мета обєднання: Не утворення ділової канцелярії для оживлення просвітної, економічної праці в цілім краї, а "утвердження над партійної установи", "доведення до остаточного обєднання українських партій", "концентрувати ділову роботу на всіх ділянках національного життя" і т.д. Із наведених цитатів видно, що тут йде о чисто політичне обєднання; Годі собі щось інше думати під "всіма ділянками національного життя", як іменно працю культурну, економічну й політичну. Впрочому неможливо в таку установу як "Міжпарт. Верхов Рада" вставляти лише якийсь діловий зміст.

Для нас ясно, що тут йде о відновлення старої Міжпартійної Ради, що так неслівно вмерла в марці 1924.

Досвід, який гірко й тяжко заплатив український трудовий народ за попередну МР, повинен переконати нашу партію, що не треба оживляти трупів. Стара МР на протязі всього свого існування не зробила ніжে единого кроку до оживлення українського політичного життя. Все що було за цей час зроблено позитивного, вийшло з рядів молоді, зпоза її проти МР.

А може ми помилюємося? Може нова МР, чи як її назвати, не буде другим виданням своєї попередниці? Ми хотілиби щоби це так було, але даних на це не має ніяких. Ці самі контрагенти в додатку з політичним розбійником, ідеольгом петлюрівської зради, Донцом, хиба вони можуть інакше поступати, так як ім це наказує логіка їх буржуазної, антисоціалістичної, антинародної ідеольгії? Вони ще раз затягнуть нашу партію в багно політиканства, звернуть її з революційно соціалістичного шляху, щоби на її розвалинах могти здійснювати свої реакційні пляни. Чи може піде Донцов не по шляху мінхенського "укр.козака", а по соціалістично радикальній програмі нашої партії? Ми хотілиби вірити в чуда, але вони не діються вже нині на світі!

Ще один характеристичний факт хотілиби ми відмітити в цій справі. Хоча на засіданні ГУП-УРП був присутній представник УПСР півн.зах.zemель України, то все таки УПСР до обеднання не приступила. Очевидно, що не хотіла, маючи на це поважні причини. Не може бути сумніву, що цій партії, до того по програмі до нас найближчі не може не лежати на серці "оживлення економічної, просвітної праці". Коли УПСР, стоячи з нашою партією в дружних зносинах все таки не приступила разом з нашою партією до обеднання з прочими групами, то для нас ясно, що її вона є переконана, що співпраця, політичний блок з фашистами й трудовиками, є неможливі.

Разом з тим ми висловлюємося ясно, що ми є за обеднанням політичних партій, але не тих, з котрими наступило обеднання 2 березня. Наша партія може творити блок обеднання чи союз з такими партіями, котрі йдуть з нами до одної мети її одними шляхами. Такими партіями є УПСР і незалежні соціалдемократи. Ми за обеднанням радикально соціалістичних сил, котрі взялиби провід у визвольній боротьбі укр.труд. народу на західних землях.

Робимо свої висновки й домагаємося від ГУП:

1/. Блок із правими, реакційними групами негайно розірвати.

- 2/. Утворити тісне обєднання з українськими радикально соціалістичними силами зах.земель, з УПСР і незалежною групою УСДП.
- 3/. Якщо ГУП буде іншої думки, що до наших висновків, просимо поставити про справу на порядок дня зізду партії.

Ми звертаємося до ГУП нашої партії, свідомі тої тяжкої відповіданості, яка лежить на всіх її членах в нинішній тяжкій хвилині життя укр.труд.народу, з окрема на зах.землях. Нас обнімає страх за будуще визвольної боротьби укр.труд.народу, та його авангарду, нашої партії. Через те просимо лише в цім змислі брати всі уваги оцього писма своїх молодших товаришів, рядових членів партії. Будучи твердо переконаними, що ГУП в свідомості історичної відповіданості за долю передньої лави укр.працючого народу зах.zemель, зробить все, щоби направити свою останню помилку, остаемо з тов. привітом /слідують 19 підписів/

0000000

ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОІ СТУДЕНТИКИ .

Глянем на українське громадське життя, то аж сум тебе огортає. Таке воно видається тобі біденське, безвідразне, здавалосьби без путі, без цілі. Десь там ніби щось робиться, пишеться, друкується, балакається, щось організується. А все це так м'яво якось, без віри в доцільність, без твердого переконання в необхідність робленого діла. Та це ще можна собі пояснити, поганими невиносимими часами, які переживає українство. Вражає однак найбільше один нестерпний факт, що й в цім скромненькім українськім громадськім життю майже нічим не визначається участь українського жіноцтва.

Справді аж дивно. Українська нація мусить визволитися й це все українство знає. Визволення треба вибороти заваятим боем. І це воно поволі усвідомлює собі. А що робиться для цього? Десь там, хтось, щось робить, та капля в морі.

Мало ще в нас людей, які засвоїли собі дві основні правди а це, що нація працюючих може визволитися лише в соціалізмі й через соціалізм та, що визволення прийде

лише шляхом революції. Цей факт найбільше вражає нас в українського жіноцтва а зокрема в українських студенток. Вони стоять осторонь всякого не то міжнародного але й свого власного українського соціалістичного руху, котрий бореться за визволення людини в усіх формах гнету, за повалення сучасного капіталістичного ладу.

Здається нам, що наші студентки не звертають найменшої уваги на те що діється на українських землях в нашим трудовим народом. Здається нам, що всякі питання його визвольної боротьби для них не існують. Вони не аналізують здається нам причин її катастрофи, як це склалось, що ми маємо свою незадежну державу не могли "жити по своїй волі на своїй землі".

Ми не хочемо тільки сказати, що все наше жіноцтво, всі студентки підпадають цій характеристиці. Ми далекі від цього. Ми мусимо признати, що українська нація видала цілий ряд передового жіноцтва, яке сильно зазначилося на розвитку нашої літератури, культури та громадського життя. Але беручи на увагу це, що жіноцтво кожного народу творить половину або й більше всього населення, то побачимо, що участь його в громадському житті, зокрема в нас дуже незначна. Цей стан мусить змінитися. Жінка поневоленої нації мусить стати поруч з чоловіком активним борцем за її визволення.

Щож для цього робити? Вчитися, набувати знання, цікавитися й брати активну участь в громадському житті, зокрізь, де для цього лучається нагода - в школах, коопераціях, читальнях, професійних робітничих жіночих спілках, в селянських спілках і т.д. Вироблення політично-суспільного світогляду, працювання в політичних організаціях таких, що ставлять собі метою боротьбу за повне соціальне й національне визволення поневоленого працючого народу України, оце найбільші завдання української студентки.

Українські студентки повинні мати на увазі, що перед ними великі обов'язки нести тягар проводу українського жіночого руху, що вони якраз повинні стати керманичами всеї акції для притягнення широких мас українського працючого жіноцтва села й міста до грамадсько-політичного, свідомого своєї цілі життя. Виховатися на таких керманичів, мають велику змогу передовсім ці українські студентки, які в сучасну хвилину переживають на еміграції. Приглядайтеся до життя чужого жіноцтва, йдіть їх слідами!....

О.Г.

ЧАС НАСПІРТ

Наспів вже найвищий час, щоб українське суспільство а з окрема молодь по цій страшній науці, яку дали події, що розігралися в останніх літах на українських землях, зрозуміли механіку суспільних законів для своїх організаційних цілей. Всі ці опори, на які покладало надії українське суспільство, як "демократія" Росії, "житеві інтереси" Австрії, антанське "самоозначення" народів, а також самі "самоозначення" народів аж до відділення "російських більшовиків на Сході, давно пропали в безвістих і тепер либа обмежена або злосовісна, підкупна людина може ще затримати душу народу якимись оманами зовнішньої помочи й усипляти його активність та організований відпір. Коротко, досить вже шукань, досить туманних надій, досить цієї деморалізації, яка шириться ще до ниніших часів серед суспільства і в який виховувалися довгі роки широкі кола молоді. Для нас ясне, що "не поможет тобі ніхто, як ти собі сам не поможет".

Це витверезіння, яке приходить трохи за пізно, але ліпше пізно, як ніколи, повинно довести до перебудови так в нутрі нас самих як і на зовні. Всю енергію мусимо зужити на витворення гурту молоді, котра бороласьби успішно з тю бесспространствіною тьмою, в якій задушуються широкі кола молоді та старшого громадянства. Можна внести живі імпульси в цю ліниву, міщанський вигідний життям захоплену, нетворчу масу інтелігенції, а найважніше попровадити інтенсивну творчу політичну та культурну працю серед українського робітництва і селянства.

Одинокою запорукою цього може бути це, коли вдастся зійтися та обєднатися разом всім цим ідейним групам нашої молоді, які високо несуть несплюмлений прапор самостійності цілого українського народу а не його частин, які хотять боротися за його повне національне і соціальне визволення, не беручи при цьому на увагу тільки шкурних інтересів своєї кліки, свого гурта, але інтереси цілого українського, трудового народу.

Під увагу можуть входити тільки групи народницької та марксівської ідеології /есери, есдеки і радикали/. Для успішності справи мусить наступити тісне обєднання а це повне злиття істнущих організацій і притягнення із зовні всіх ідейних та творчих одиниць ще незорганізованих. Для високої цілі, яку має виконати цей авангард відродження

+/Статтю шановного автора поміщуємо без змін, як дискусійну. --Ред.

нашого народа, мусяť відійти на бік всі ріжниці тактики та інші менше чи більше важкої натури. Це сектантство, яке можемо спостерігати між нашою старшою суспільністю, де кожна друга людина має свою групу, ця деморалізуюча дезорганізація, нетворче взаємне поборювання себе цими групами, що стремлять до тої самої цілі, це все мусить зникнути, мусить уступити повній споєності, організаційній єдності всіх елементів, що йдуть до сповнення одної програми.

Англійська нація могуча інтелектуально й економічно, має тільки три партії, а українська, розбита своїми й чужими що заледви дихає, пізволяє собі на цей злочинний луксус десятків сект, де що провідник, то партія! Молодь повинна не дивлячись на старших дати перший почин до оздоровлення відносин. З початку вистарчить споїти разом може і невеликий але морально сильний кадр людей і своєю організованістю та творчою працею впливати на зовні. Принимати треба тільки випробуваних, ідейних одиниць, а все слабке, все безхарактерне залишити поза рамками організацій. Не робити собі нічого що вони підуть до сміновіховців, до фаерверкових груп, комуністів чи там до безідейного міщанства. Вся та громадська деморалізація зникне, наколи повстане сильний зорганізований боєвий гурт ідейної молоді, що буде безпощадно нищити всіх чорних духів, що виросли на нашім, ворогами розбитім, до тепер ще скровавленім народнім організмі, а котрі нині помагають Москві та Варшаві здіймати останню сорочку з нашого трудового народу. Молодь мусить видати безпощадну війну всім тим, для яких являється ідеалом штик московських чекістів та ганебне, рабське вичікування ласки від польських можновладців. Вона мусить розбудити народну совість та підняти до належної висоти подоптані ідеали народоправства та соціальної свободи, має розбурхати до чину широкі маси, приспані міщанською інтелігенцією. Завдання широкі та важні, і перед ними всі труднощі мусять уступити на бік. Все особисте, дрібничкове мусить зникнути а тоді наша ціль буде осягнена. Молодь не повинна оглядатися на старих, хай сама дасть почин до великого діла. — Т. 1.

Кождий думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть!
Що за долю міліонів
Мусиш дати ти одвіт!

Іван Франко.

СТУДЕНТСЬКЕ ЖИТТЯ .

З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО СТУД. Т-ВА "ГРОМАДА" В ПРАЗІ. - В дніх 15. і 18. квітня ц.р. відбулися Надзвичайні Загальні Збори Студ.Т-ва "Громада". Збори скликані були тогочасною управою УСТ "Громади", що складеться виключно з товаришів комуністів і їх симпатиків, або як вони самі себе звуть з "неорганізованих марксистів". Вже сам порядок дня - який з віймком першої точки, котра чи не навмисне вложена була до порядку дня, щоб доказати своїм політичним противникам, що збори скликано виключно в діловім характері й тим замілити очі тих товаришів, на яких теперішня управа покищо безпечно числити не може - вказував на те, що збори теперішня "влада" скликує в тій цілі, щоб - маючи більшість кількох голосів - звести кампанію проти "Вільної Громади", - викинути небажаних собі людей з членів т-ва, а відтак зживати фірми станового т-ва для своїх політичних цілей, до якій відтак як вказує цілий пересіг зборів і остаточний їх вислід - переведено в діло.

По прочитанню протоколу з попередніх Звич.Заг.Зборів, які з малими замітками затверджено й по обговоренню справи зпроневірення грошей студ.Мартиновичем Misiі Методистів, яку закінчено ухвалою : "УСТ "Громада" не вважає можливим для себе перебирати відвічальність за вчинки студ. Мартиновича й доручає Управі "Громади" перервати всю переписку в цій справі з ким то не будоб - приступлено до обговорення слідуючої точки порядку дня : "Звіт Виділу з виконання постанов поспідніх Звич.Заг. Зборів". Голова "Громади" Др.Михайло Мельник, подаючи мотиви чому Виділ "Громади" поставив цю точку на порядок дня заявив, що Виділ т-ва разов з Рев.Ком., виконуючи постанови Звич.Заг.Зборів, зарядив ревізію всіх секцій при УСТ "Громада", яку й виконано з віймком секції Спілки Соц. Молоді "Вільна Громада", яка до ревізії не явилася, жадаючи, перед тим писменного відпису з протоколу Звич.Заг. Зборів, конкретної ухвали. Такий спосіб ставлення справи "Вільної Громадою" Виділ "Громади" вважав для себе обидвоючим, відповідь на письмо "Вільній Громаді" не дав а рішив скликати Надзв.Заг.Збори, щоби вона до цеї справи заняла своє становище. Над цею справою вивязалася довша дискусія, яку перенесено аж на продовження Надзв.Заг. Зборів, яке відбулося 18.цьвітня ц.р. Щойно в тій дискусії, виявилося іправдиве обличча товаришів марксистів. Їм не подобалося, що у "Вільній Громаді" дають відчити

Винниченко Володимир і Шаповал, що "Вільна Громада" засновує філії на провінції, що "Вільна Громада" старається о позискання нових членів, і т.п. Кхни! із них іздить на професійному конику ще ліше, як це робили блаженої пам'яті Черкавський і тов. Не слід спинятися тут довше над тими методами, якими товариші марксісти послуговуються в дискусії, а вистарчить згадати, що середновічні єзуїти - повстававши з гробів - їх не повстидалибіся.

Товариші - народники доказували, що "Вільна Громада" від ревізії не відказується й відказуватися не буде, що вона протестує тільки проти способу й методів, яких власне супроти "Вільної Громади" вживає теперішній Виділ. В першій мірі мусить бути респектоване право меншості, яке все й всюди по всім бокам і лідським законам її прислугує, що меншість мусить дістати відповідно до свого числа, застуництво у всіх органах т-ва, а в тій цілі належить змінити в першій мірі теперішній склад Виділу т-ва й тим направити насильство, яке починили товариші максісти на попередніх Звич.Заг.Зборах або коли то вони маючи за собою більшість в особах кількох неокомуністів, згл. "зменоваховців", захотіли показати свій твердий кулак і вибрали органи т-ва з самих виключно зорганізованих і незорганізованих марксистів а щойно тоді можна говорити о ревізіях і тим подібних справах. Як довго одна сторона буде насильно постуپати, - так довго з другої сторони не може нічого іншого оподіватися як тільки боротьби з тим насильством. А що таке взаємне поборювання двох груп - в рамках станового т-ва, яким являється У.С.Т-во "Громада", - вийде тільки на шкоду т-ва а рівно ж нічого позитивного не принесе для даних ідеольогічних угруповань, тому оден із промовців соціалістів-народників поставив таку резолюцію: "Надзвич.Заг.Збори У.С.Т-ва "Громада" заслухають Виділу т-ва в справі виконання постанов з попередніх Заг.Зборів, в першій мірі тих, які тичаться ревізії секцій т-ва, і по переведеній дискусії над цею справою, - переходяти над цею точкою до дневного порядку. Однак в біжучих справах, як першу точку, возьмемо справу перевибору теперішніх органів т-ва на основі порозуміння обох ідеольогічних, в "Громаді" існуючих, секцій."

На жаль виводи наших товаришів, ніяк не промовили до душі неокомуністів. Їх умі закриті здається ще твердими оболонами, як колись загарій УАГ. Для них існує

лиш один переконуючий аргумент а це байдужність до все-го, що довкола них та тепла посада. А це чи хлібодавець буде білий чи червоний для них обоятна справа. Маючи більшість десяти осіб товариші марксісті відкинули пропозицію соціалістів-народників, завісили тов. Стакова й тов. Роніса, як презідію "Вільної Громади" на три місяці в членських правах, а пополудні того самого дня викинули тов. Стакова й Івасечка за те, що вони підписали заяву від "Вільної Громади", адресовану загальним Зборам У.С. Т-ва "Громада", в якій сказано, що "Вільна Громада" не приймає ухвали Заг. Зборів відносно завішення в членських правах ії членів, вважаючи це за акт політичної пімсти зі сторони тов. марксістів, а більше відношення до тих постанов очеркнуть Заг. Збори "Вільної Громади".

Крім цього Надзвич. Заг. Збори винесли постанову, що оскільки Виділ /чому не ціла Вільна Громада?/ "Вільної Громади" рискає солідарність зі заявою підписаною обома викиненими товаришами, то його рівнож мається виключити.

На цім цього дня збори закінчилися. До прочих точок, яких було ще кілька, взагалі не приступлено. Це рівнож дає кожному найліпший доказ, що мав на цілі Виділ Т-ва згл. товариші зорганізовані й незорганізовані марксісти, скликуючи Надзвич. Заг. Збори У.С. Т-ва "Громада".

Тепер лишається слово за соціалістичним і взагалі поступовим студенством. Від нього залежить чи і на скільки кількох непочитальних людей, яким уроїлося в їх затуманених головах, що вони покликані до цього, щоб сильною рукою заводити порядки - звичайно по своєму розумінню - і нищити кожного, хто чесно ставиться їм в дорогу, справді мають оправдання й попертя у членів товариства, які на загальних зборах не були. Відповідь на це мусить бути дана й вона буде дана. Вона буде така, яка є гідна соціалістичного суспільства, а в першій мірі соціалістичного студенства. Студент-соціаліст боровся все й всюди з кожним насильством, звідки б воно не приходило. Виповіджену війну - тим разом на жаль від тих, що також звуть себе соціалістами - він і тепер приймає. Хто бореться за правду - той мусить побідити.

Не від речі буде згадати, що поступок товаришів зорганізованих і незорганізованих тов. марксістів збудив зі сну поступову групу укр. студентства, яка вже від довшого часу цілком була завмерла й здавалося, що

більше вже не пробудиться. Один із членів названої групи заложив протест на Надзвич. Зборах проти насиль-

ства зі сторони марксістів - а в студенській харчівні з'явилося оголошення скликаюче Загальні Збори Групи. Не знаємо чи і наскільки події ці вплинуть на діяльність групи, беручи однак на увагу її попередну діяльність а радше кажучи "бездіяльність" найлучше буде як вона раз на все завмре й більше не пробудиться. Оскільки товариші, що є й досі являються її членами в дійсно поступовими а активно працювати хочуть - то їх місця в рядах соціалістичних студенських організацій, якими являються Спілка соціалістичної Молоді "Вільна Громада" і Громада Соціалістичної Молоді ім. М. Драгоманова, бо поступовим може бути лише соціаліст, хто не є соціаліст - той не є поступовий. Або хтось вважає теперішній суспільний лад несправедливим і свідомо стремить до його заміни ладом соціалістичним і він є соціаліст і поступовий - або знова проти цього хтось вважає його справедливим, проти нього не виступає - в тім случаї він не є соціаліст, він не є поступовий. Ім є відповідь: отже докажіть товариші з групи поступової молоді, що ви дійсно поступові! М.Р. ---

"ВІЛЬНА ГРОМАДА" у ЛЬВОВІ, яка обєднує соціалістично-народницьку молодь з кожним днем щораз ширше розвиває свою ідеольогічну і організаційну діяльність, користується при цьому чим раз більшими симпатіями в кругах української студентської і іншої молоді. В першому числі життя помістили ми коротку згадку про життя братної організації у Львові. Тепер містимо обширніший звіт, надісланий нам товаришами з краю. Із зрозумілих причин не може бути так повним і точним, якби ми собі цього бажали:

"По програній визвольній війні взялося українське студентство в Галичині до будівництва українських високих шкіл у Львові. Та в боротьбі за свою святуину науки та за свої культурні права, забуло студентства про працю на партійному полі. Щойно в акад. році 1922-23. ожило партійне життя між студентством. Побіч інших ідеольогічних угруповань серед українського студентства в Галичині, рішили рівно ж і галицькі студенти радикали утворити свою окрему партійну організацію. Слід зазначити, що старші - громадяни - радикали не п'шли на стрічу молодшим товаришам і не підхопили цієї думки. Однак молодь тим зовсім не зразилася а противно приступила негайно до організаційної праці. На день 11. III. 1923. року скликано ініціативні сходини, на яких рішено зорганізувати "Студент-

ську Секцію УРП." не оглядачися на старших. Дня 18.III. 1923.р. відбулися перші загальні збори "С.С.У.Р.П.", на яких вибрано Управу та намічено плян праці, Збори дебатували рівно ж т. голову на Зізд УРП. На день 6.V.1923.р. скликано знова збори, на яких змінено називу "ССУРП" на Товариство Української Радикальної Молоді "Вільна Громада". На зборах прийнято правильник та рішене навязати зносини з проочими "Вільними Громадами". По зборах в якийсь час пізніше властивано кілька сходин та два реферати: "Студенство та українські політичні партії" та "Українське народництво по обох боках Збруча". Крім цього слухали члени виклади одного з товаришів Управи "Ідеологія українських народницьких партій", які він виголомував в "Бекції Студенток". Під час ферій богато товаришів членів - занималось організаційною та культурно-освітньою працею по селам. За їх почином та заходами властивано ряд популярних викладів для селян та відновлено й зорганізовано "Місцеві Організації УРП". По феріях пішла праця у Львові та львівському повіті. На той час, задля відсутності тов. голови побяв провід Т-ва т. писар. У цьому акад. році звернуло Т-во більшу увагу на організацію українського селянства в Галичині. Після повітового радикального зізду, до якого причинилися й члени нашого Т-ва, виголомено в деяких селах львівського повіту популярний виклад Н.Т.: "Про селянську професійну й партійну організацію". Слід зазначити, що селянство цікавиться своєю партією а головно "Селянською Спілкою". Подібні виклади з не меншими успіхами відбулися і в інших повітах Галичини. Таким чином утворено в богатьох селах місцеві організації УРП. які об'єднують найсвідоміших селян. Інші селяни симпатизують з УРП, та через свою несвідомість не стають ще до боротьби "за землю й волю, за щастя й долю робучого люду". На загал настрій села байдорий. Треба лише відповідних провідників, які поведиби село до національного й соціального визволення. Та на жаль таких працівників мало. Тому селянство пам'ятайчи про слова Михайла Драгоманова повинно само братися до організації та самооборони перед візиском і гнетом пануючих капіталістів. Крім праці на селах відбулося кілька дискусійних сходин "В.Г." у Львові, та старанням Т-ва уряджено для загалу студенства цикль викладів: "Про ідеологію українських народницьких партій та Селоспілку". За почином "В.Г." у Львові повстали рівно ж між гімназійною молодь "Драгоманівські Кружки" - як філії "Вільної Громади".

дня 22.III.1924.р. відбулися другі загальні збори Т-ва, на котрих вибрано нову Раду. 8.IV.ц.р. виславо Т-во свого представника на конференцію соціалістичної молоді у Львові, на якій ухвалено резолюції проти знищання над революційною молодь та жадано звільнення політичних вязнів.

Оце короткий огляд праці Т-ва. Докладно не можливо подати, бо польська поліція при ревізії в січні ц.р. збрала весь архів. За цілий час відбулося 10 сходин, 3 загальні Збори, 4 реферати для членів, 5 популярних викладів для селян та 1 для гімн. молоді. Може Т-во замало проявило працю але це все такі тутешні обставини: члени заняті боротьбою за УНР та вважають дальше в цім напрямі за конечне працювати. Всеж таки роблять, що можуть та що під польською окупацією можливе зробити.

І. Михайленко.

Ми щиро вітаємо новий соціалістичний рух серед української молоді на західних українських землях. Ідеї Драгоманова й Павлика відживають та находять новий ґрунт для свого розвитку. Всетаки, здається нам, требаби порадити нашим товаришам у Львові, щоби вони себе більше відмежували від старих "радикальних" опортуністів та всюди заявляли себе соціалістами народниками, котрі не підуть ніколи на політичні крутарства Бачицьких і ко.----

З діяльності "ВІЛЬНОГО ГРОМАДИ" в ПРАЗІ. - /Продовження./ -- В першім періоді своєї діяльності звертала "В.Г." головно увагу на освітлення основних принципів своєї ідеології. В тім часі властивано будо кільканадцять рефератів на ідеольогічні теми.

Спілка Соц.Молоді "Вільна Громада" в Празі вела в місяці березні і квітні головно організаційну діяльність, котра була звернена на організацію нових філій "В.Г.". Окрім цього навязано тісні зносини із "Вільними Громадами" в Галичині. Рада "В.Г." унормувала по вказівкам Заг.Зборів взаємовідношення в загальній праці між централею в Празі а філіями "В.Г." в Подебрадах і Пшібрамі. Організовано власну бібліотеку /132 книжки й журнали/. - За цей час приято 8 нових дійсних членів. - Відбулося 6 сходин членів Спілки, на яких були прочитані реферати з дебатами та відбулися одні Заг.Збори, на яких вирішувались організаційні й біжучі справи.

8 березня ц.р. був відчитаний реферат М.Шаповала на тему "Земельна справа в Галичині" /частина перша/, в котрім дав докладчик істо-

ричний нарис захвату й конфіскації землі укр. селян в Галичині Поляками. Наме завдання - це деконфіскація земель , які забрали польські поміщики.

Для 17. березня ц.р. продовження реферату т.Ш.Докладчик засновано становище укр. селянства в Галичині, більшість якого розпоряджає такою малою часткою землі, що не може себе прокормити а тому змушене ставати в найми до польських поміщиків і обробляти їх землю, яка колись була власністю його предків, або в великий кількості покидати свою батьківщину й емігрувати в чужі країни. Ця еміграція забирає країні молоді сили нашого села. Селянство забезпечене хлібом на 4-5 місяців і цей запас хліба мусить розпреділяти на цілий рік а тому живе весь час майже в голоді. Населення Галичини мусить подумати й над цим, що настане час, коли коофіцієнт густоти населення побільшиться, то чи буде взагалі куди небудь емігрувати. По прочитанню реферату розбіралася в десяті такі питання: 1/. Як перевести переселення укр. селянства Галичини на рідше заселені області східних укр. земель; 2/. Яким робом поліпшити стан бідного селянства; 3/. Чи з удвоєнням коофіцієнта густоти населення подвоїться коофіцієнт сільсько-господарської продукції.

24. березня ц.р. третя частина реферату тов.Ш.: Докладчик дає критичний огляд укр. політ. партій Галичини й як вони задивляються на рішення земельного питання в Галичині. Критично розібрано програму й практику всіх укр. партій соціалістичних і буржуазних, та разом з цим і провідні лінії земельної політики Укр. Нац. Ради.

10. квітня ц.р. тов.Ріпельський: міжнародний соціалістичний рух II.часть. докладчик дає подрібній опис розвитку саціялістичного руху в Англії, Німеччині, Чехії, Норвегії і тд. Спиняється основно над повстанням інтернаціоналів, суперечками між ними, над капітуляцією правих кол перед соц. рухом. Праві партії як фашісти, Гітлерівці, донцівці викинули тепер гасло: боротьба з капіталом, земля народові. Політика московського Комінтерну привела до упадку комуністичний рух в Європі, де помічається розклад компартій. ---І.Рижук.

I В БЕРНІ КРІЗА . — Українське студенство в Берні, якого є біля 160 чоловік, переживає в цей момент часи ідеологічної діференціації. Замість "єдиної й неділімої УАГ" на протязі останніх місяців - півтора повстало підіх три студентських громади: Громада Студентів Грэм. УСРР, Укр.Студ. Т-во "Громада" та рештка від старої УАГ. Що до напрямку першої громади, або як її інакше називається зміновеховської громади, быва-

кати не приходиться. Більшої уваги заслуговують останні дві громади, з яких Т-во "Громада" обєднує в сучасний момент лише частину соціалістичної та поступової молоді та УАГ, в якої поруч з чорносотенцями та націоналістично-шовіністичними студентами перебуває й частина соціалістичного та поступового студентства. Однаке останні події на фоні УАГ вказують на неможливість й недопустимість перебування в одній громаді цієї поступової частини студентства. Приходиться признати як хибне поступовання цієї частини товаришів поступовців та соціалістів, які перебувають в УАГ, так і тих товаришів поступонців і соціалістів, які належать до Т-ва "Громада" й які до цього часу не спромоглися порозумітися між собою.

ЗАМІТКИ.

МАЛОРОСІЙСКА ХІТРІСТЬ ЧИ СТАРЕЧА НЕМІЧ? -- Як в минулому році, так і в цьому, Київська Академія Наук, не маючи досить паперу й коштів на видрукування своєго справо-воздання, переолала його за кордон. Цей факт став звісним широкій публіці, заговорила про нього укр. закордоння преса; зчинився черговий культурний скандал. Справа стала до того: голосною, що "рабоче-крестянская" влада в Харкові вважала, що треба затушовувати соромний випадок. Натиснуто відповідні кнопки й заговорив... Неодмінний Секретар Всеукр. Академії Наук, старенький академік А. Кримський.

"Діло" № 76-77. містить розяснення академіка К. до справи справо-воздання. Розяснення - слід одразу замітити - абсолютно не заперечується факту вислання звіту за кордон; що найбільше, моглиби дати комусь підставу думати, що справо-воздання вислано за кордон не для друку, а з якоюсь іншою метою. Та акад. Кримський ні одним словом не пояснює, як це сталося, що звіт за 1922 р. був все таки надрукований за кордоном та що Акад. Наук не піднесла свого часу ніякого протесту проти цього.

Та справа не в звіті, а в деякім іншім. Лист акад. Кр. звертає на себе увагу 1/ деякими сенсаційними подробицями про життя й працю Академії і 2/ своїм ганебним, просто недостойним тоном відносно окупантської влади на Україні. З листа акад. Кримського ми довідуємося, що Всеукр. Акад. Наук в р. 1923. видала "казкову" / по оцінці акад. Кр. / кількість друкованих праць, бо аж 272 друкованих аркушів, цебто 4.352 друкованих сторінок. Коли зважимо, що при вата-

и є Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові, зі скромнішими приватних фондів уного укр. громадянства, та тої жебрачої окрупини, яка впала раз в рік з пансько-подільського державного стола, видавало рік річно в троє - четверо більше печатаного матеріялу; що сьогодні, під польською владою, львівські видання /вид. Спілка, Наук. Т-ва і т. д./ видають без ніяких державних підмог, за гроши самого громадянства все таки значну кількість друк. матеріялу; що само видавництво "Нової України" в Празі випустило в році 1923. 200 друк. аркушів; що Укр. Господарська Академія в Чехословаччині за два перші роки своєго існування /1922-23. випустила 85 наявн. лекцій для студентів, що правда, тільки літографованих! на 960 аркушів друку - тоді нам стане ясною у всій своїй трагічності вся нищета й ничтожність видавничої роботи державної Всеукр. Академії Наук!

Ми довідуємося з листа акад. Кр., що "Записки Соціально-Економічного Відділу" друкується всього в 600 /!!!/ примірниках і хоч на іншому місці Кр. запевняє, що Академія буцім-то ніколи не терпіла недостачею паперу, все таки, по його власним словам, аби могти надрукувати звіт за 1923. р., требаби зменшити тираж "Записок Соц. Екон. Відд." з 600 на 525 примірників!

Ми довідуємося далі з цього листа, що Академія Наук /державна установа! очевидно відчуваючи правдиві інтенції влади, вела свою переписку з урядом на "общепонятном" і тільки сама влада /взявшись, ні сіло - ні пало курс на українізацію/, однаго прекрасного поранку, зробила всеукр. Академії Наук догану за нехтування української мови....та, що акад. Кр. взяв цей жест уряду "в серіоз"!

Це деякі подробиці з за куліс. Вони на стільки яркі й вимовні.. до того виявляють матеріальну нужду нашої святині науки, що читаючи це все, не можеш не затиснути кулаків з лотти. Інакше, дивиться на річ П. Кримський. Мізерію видавничу й моральне пониження він називає... "казковим роззвітом діяльності" Академії. Далі йдуть славословія опікунам і добродітелям П. Кр., з правительства осіб, які доручили йому скласти російсько-український словник. Вираховується кільки він /Кр./ і другі співробітники отримують від аркуша в золотих рублях; підкреслюється поспіх, з яким влада налягає на друк словника /на відо-віші владі потрібний словник, це Кр. не відомо/.

Лист Кр. на стільки вражає своїми противорічностями, що нам трудно рішитися, як його скваліфікувати. Є дві можливості: або маємо тут діло з типовим, нам всім давно відомим, зразком малоросійської хитrosti - мовляв - похвалюючи при цьому на свою мізерію, як жебрак що обнажує свої рани; або ж знову маємо до діла з *matassim sennellis* і з цілковитою моральною кап'туляцією перед

чекістами. На всякий випадок лист п. Кримського буде занотований в архивах України як один з різкіших документів нашої самозневаги. -- К.

ЮВІЛЕЙ КАНТА ТА РОСІЙСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ. — Цілий культурний світ, кожна людина зокрема для якої творення духових цінностей не являється тільки пустою фразою, святкують цього року двохсотліття народин Канта, одного з найбільших мудрців, яких видало людство. Він увільнив людську думку від середновічного догматизму, створивши новий рід пізнання правди, він підніс людську особистість на небувалу висоту живічи в ній моральні закони, ідеї обовязку і взагалі зробив ці великі переміни, які глибоко врилися в духове життя сучасної людини.

В цей власне ювілейний вік, комісія московського комісаріату освіти, на чолі якої стоїть жінка Леніна, щоби заманіфестувати свій "піетизм" до Канта, видала циркуляр до всіх бібліотек, в якому дослівно так написано: "На полі філософії, психології й етики треба усунути всі книжки, які є написані в дусі ідеалістичної філософії. Тим самим треба між іншим викинути з бібліотек твори Канта, Платона, Шпенцера, Шопенгауера та інших". Отже твори Канта в СРСР заборонені!

Факт подібний до цих, які діялися в середньовічччі коли інквізітори відомого католицизму палили та нишли всі книжки, що могли мати вільнішу думку й не зовсім годились з духом Єзуїта Льойолі. Справді наколиб Кант жив, то не дивувався дуже, бо він вже за життя привик був до цього. За панування Фридриха Вільгельма, засіли були в пруськім міністерстві освіти духово обмежені люди; вони то звернулися до Канта з візванням, щоб він відклікав свої філософічні погляди на релігію, але він заявив їм рішучо, що не може говорити проти свого переконання. Тодіто міністерство видало заборону друкувати Кантові твори та проголошувати його думки з катедр.

Кант проповідував справедливість та правду, він казав, що все добро, яке не робиться на моральних підставах є лише бліхтром, поганню. За це не має ласки в большевиків. Кант говорив: не встремуйте в розвою думок та науки — за це большевики викидають його з бібліотек. І так само як пруські енкри не могли знищити думок Канта, так само й цензура російських большевиків не пожвальиться більшими від них успіхами. Жаль тільки населення, якому по бібліотеках залишать байдужими, без духовної розради філософічні твори Радека та Білоногова!

МІСЯЦЬ ЗГІДЛВ.— В місяці квітні відбулося кілька українських зіздів. З початком місяця був зізд укр. рад. партії у Львові, в середині місяця зізд трудовиків у Львові, установчий зізд партії "національної роботи" в Станиславові а при кінці делегатський зізд Укр. Селянської Спілки на еміграції в Празі.

Зізд УРП відступив від традіцій останніх років. Вже не було на ньому родинних балачок, а виразно заризувалася боротьба цієї лівим і правим крилом партії. Ліве обстоювало, щоби партія вернула на рев. соц. позиції, відкидаючи всяку думку про якийнебудь блок чи обєднання з укр. буржуазними партіями. Однак цим разом ще побідило праве крило. Все таки воно мусіло рахуватися зі сильною опозицією рев. соц. лівиці, а тому резолюції, винесені зіздом, компромісово не виразні й не задовільняючі ні одних ні других.

Зізд трудовиків показав дивне явище в партії: трудовицька партія перейшла на становище більшевицької партії. Ми маємо на увазі те, що велика більшість партії угодсвіців^У знаходиться в опозиції проти управи партії, яку взяли в свої руки труд. незалежники, фактично меншість партії. При цьому зізд відбувся так, якби був вивчений наперід. Поміж воїх заяв обох груп, життя угодовці з незалежниками дальше в як найкращій згоді під одним центральним дахом.

Донецькі фашисти "загравці" відбули свій зізд в Станиславові. Тут зійшлися люди, які відкинули вже давно байки трудовиків про демократію й заклали свою "партию". По не оголошенні своїй програмі, вони проти демократії як державної форми, не хочуть монархії, не навідять радянського устрою, вони за такою владою, що давала би забезпеку тягості зовнішньої й внутрішній державної політики, значить, хай живе олігархія, диктатура укр. Муссоліні — Донцова й Підгірського! Вони проти капіталізму ... але чужого, а за побудування сильного укр. приватного промислового, торговельного й фінансового капіталу. Нічого собі молодці ліхораді чіпіри мають... Відповідно такій програмі ділана буде управа "партиї". Було в нас на землях західній України три поміщики й всі вони тамтуди попали. Бавтесія ... в фашистів, доки укр. музичний кулак не нажене вам більше розуму до голови.

На перший делегатський зізд Укр. Сел. Спілки на еміграції в ЧСР зіхалося понад 150 делегатів із всіх земельних земель Чехословаччини, котрі заступали поверх 1500 землевласників членів Селостілки. окрім цього брало участь

в зізді ще поверх 200 членів Спілки з дорадчим голосом та з запрошеніх гостей, представників різних організацій.

Вже сам факт, що відбувся перший зізд організованого укр. селянства на еміграції, говорить вимовно про те, що укр. селянство, дурене й обманюване до недавна "високодостойним" диктаторем Петрушевичем і його генералами, не stratiло здорового змислу інстинкту, що його сила лежить виключно в його власній організації. Але зізд показав ще одно відрадне явище, а це те, що культурний уровень укр. селянства на еміграції є дуже високий. Делегати селяні забирали голос в дискусії до кожної точки порядку й то в спосіб, що робив їх честь нації промовцям в парламенті. Це що до форми промов. Змістом були вони наскрізь ділові й надзвичайно богаті в сутеву аргументацію думок бесідників. Треба була послухати промов селянських делегатів з Брина, Йозефова, Бршевіц, Братіслави і др. Промовці змальовували це невідрадне порожнія в якому приходиться жити укр. селянству на еміграції зокрема цій його частині, яка рекрутиться з військових відділів. Припало теж немало гірких слів і укр. інтелігенції на еміграції а передівсім студентству, які не цікавляться долею укр. селянства й не йдуть на поміч його скрутному положенню.

На другий день зізду вибрано нову раду Селянської Спілки, в яку війшли представники майже від всіх місцевих філій Спілки. Нововибрана рада приступила негайно до повнення своїх обовязків настановлючи виконавчий комітет для полагоджування справ організації та переведення в життя постанов делегатського зізду.—

МОСК.БОЛЬШЕВИКИ ЗА ПЛЕБІСЦІТ ? В перших днях квітня ц.р. розбилася конференція представників СРСР з представниками Румунії у Відні. На порядку дня конференції була справа бессарабська та заключення торговельного договору між обома сторонами. Центральною точкою конференції була бессарабська справа, хоча Румуни сподівалися, що це буде навпаки. Однак большевики хотіли тепер забавитися у визволителів нації, коли вже по визнанні їх Англією не залежало їм на визнанні Румунію. Характерно що большевики були в справі бессарабській за тим, щоби про це чи має Бесарабія належати до Румунії чи СРСР. /про Україну не згадували!/ рішив сам народ тайним голосуванням.

Ми в цьому годимося з большевиками, що сам народ має рішати про свою державну принадлежність, і то тайним голосуванням. В цьому будемо ми все підpirати боль-

шевиків, але й жадати, щоби цей прінціп примінювати всюди, отже і до укр. народу поза Бесарабією, н.пр.на Кубані, Київщині і т.д. Однак всім було ясно, що таке становище большевиків, це лише демагогічна виходка для зах. Европи. Що це так, показує історія боротьби большевиків з Україною, Білорусью, Грузією і т.д. Історія зрадницького нападу Моск. большевиків на укр. революцію всім відома. Однак для випукlosti спинемося коротко над лобовою Моск. большевиків до плебіциту з тайним голосуванням що до Грузії. В минулому році поставили грузинські соц.демократи, котрі мали в 1921. при виборах 90% всіх голосів, пропозицію Моск. большевикам, щоби перевести в Грузії плебіцит. Умови плебіциту були такі:
1. Плебіцит буде вести комісія соц.іком.інтернаціоналу, зложеня парітетно із європейських партій. 2. Москва забере свої війська на час плебіциту з Грузії. 3. Грузинські с.д. зобовязуються, що не будуть вести під час плебіциту ніякої агітації в свою користь. 4. Голосування буде та й не, але право голосу будуть мати лише трудящі. 5. Грузинські с.д. зобовязуються торжественно перед обома інтернаціоналами, що зрікаються в сякожі агітації проти Моск. большевиків і їх влади в Грузії, як що большевики дістануть при плебіциті хоч одну третину голосів. 6. Больщевики мають передати владу груз.труд. народові тоді, коли проти них буде дві третини голосів. - Як видно із пропозиції Грузинів то плебіцит був для большевиків дуже вигідним. Однак вони все ж таки про вигідну для себе пропозицію відкинули, значи, що при таїнім голосуванні не буде за них подано навіть одної третини голосів.

ПЕРШОГО ТРАВНЯ, свято праці, міжнародної солідарності працючих, обходили укр. і білоруські соціалісти на еміграції в Празі скромними сходинами, на яких т. Ріпецький від У.П. С.Р. реферував про значення соціалізму для трудящих. В основнім рефераті освітлив докладчик проблему визволення праці від капіталістичного визиску з соц.народницькою точкою погляду а зокрема намітив шляхи, якими повинен піти укр. визвольна акція та які завдання в звязку з тим мали б виконати соціалісти. Численно зібрана авдиторія /молодь, стрілецтво, старші громадяне/ уважно прислухувалася до слів референта. По докладі промовляли представники білоруської партії с.р.празької групи укр.лівих радикалів, укр. сел. спілки і спілки соц.молоді "Вільна Громада". Зокрема повстаним з місць встановлено пам'ять цих тов. соц.борців, що полягли в боротьбі з капіталізмом і буржуазною реакцією. Свято закінчено відспіванням інтернаціоналу.

ПРАЦЮЧІ ВСІХ НАРОДІВ ЕДНАЙТЕСЯ !

З М Г С Т :

- 1.День присяги солідарності.
- 2.К.Пушкар: що діяти?
- 3.Я.Зозуля:Укр. селянська проф.організація.
- 4.Есер:Селянство як чинник соц. і екон. життя.
- 5.Ліве й праве крило радикалів.
- 6.О.Г.; Завдання укр. студентки.
7. М.І Час наспів.
- 8.Студентське життя.
  - а.З діяльности укр. студ. тва "Громада" в Празі.
  - б."Вільна Громада" у Львові.
  - в.З діяльности "Вільної Громади" в Празі.
  - г.І в Берні кріса.
- 9.Замітки:
  - а.Надросійська хітресть чи стареча неміч?
  - б.Івідей Канта та російські большевики.
  - в.Місяць зїздів.
  - г.Моск. большевики за плебісцит?
  - г'.Перший травень.

000000000000

Редакція Спілка соціалістичної молоді
"Вільна Громада" в Празі.

Редактор: Колегія.

Зб-24